

VII. Eötvözet konferencia

A szegedi Eötvös Loránd Kollégium és a budapesti Eötvös József Collegium közös konferenciája

A konferencián elhangzó előadások összefoglalói

2018. április 6–7.

Szeged

A konferencia programja

2018. április 6. péntek

08:00-tól	Regisztráció a helyszínen
10:00–10:20	Megnyitó – Szőkefalvi-Nagy terem (211)
10:20–11:00	Plenáris előadás (77. oldal): Dr. Lovászy László , az ENSZ emberi jogi, az Európai Parlament foglalkoztatáspolitikai, valamint a Corvinus Egyetem Társadalmi Jövőképesség Kutatóközpontjának szakértője Ecce Homo sapiens conrectus - avagy ki lesz fogyatékkal élő a jövőben?

11:00 órától párhuzamosan futó szekciók:

Az ókortól az újkorig szekció (8–12. oldal) – Rédei terem (210)

Szekcióelnök: Dr. Almási Tibor

11:00–11:20	Magdus Tamás – Praktikus propagandaeszköz vagy divatos reklámfigura? Ceres és Livia kapcsolata az Augustus-kori politikai szimbolizmusban
11:20–11:40	Gombos Brigitta – Alkatrész a gépezetben: A bankárok római gazdaságban betöltött szerepe az 1–2. században
11:40–12:00	Varga Virág – Péc nemzetségbeli főurak a 13. században
12:00–12:20	Muraközy Virág – Kísérletek I. Napóleon francia császár jellemének ábrázolására a Kazinczy-levelezésben
12:20–12:40	Berczeli-Nemcsényi Alex – Az amerikai polgárháború európai szemmel

Neveléstudomány szekció (13–17. oldal) – Vályi terem (212)

Szekcióelnök: Dr. Baráth Tibor

11:00–11:20	Gy. Molnár Kadosa István – Disszonancia a tanár szakos hallgatók pedagóguspályához való viszonyában
11:20–11:40	Sebestyén Edmond – A tudásalapú oktatási rendszer a bizonyítékokra alapozott oktatás tükrében
11:40–12:00	Vác István Dávid – A modern etióp oktatási rendszer kiépítésének a kezdete
12:00–12:20	Kószó Eszter – Felfedeztető matematikaoktatás. Kombinatorika és valószínűségszámítás a középiskolában
12:20–12:40	Barabás Gergő – Kémiai kifejezések angol kiejtésének vizsgálata középiskolai diákokon

Orvostudomány szekció (18–22. oldal) – Szőkefalvi-Nagy terem (211)

Szekcióelnök: Dr. Dux Mária

11:00–11:20	Márki Sándor János – Hosszú nem kódoló RNS gének gén polimorfizmusainak vizsgálata Parkinson-kórban
11:20–11:40	Nógrádi Bernát – Az amiotrófiás laterálszklerózis gyulladásos folyamatainak vizsgálata eltérő rezisztenciájú agyi régiókban
11:40–12:00	Bősze Zsófia – Boka-kar index és lábak közötti szisztolés vérnyomásértékek közötti különbség variabilitása egészséges alanyokban
12:00–12:20	Meszlényi Valéria Éva – ALS-sel diagnosztizált betegek vérérszéréumával történő krónikus kezelés hatása egerek gerincvelői mozgató idegsejtjeire
12:20–12:40	Tóth Máté – Az inzulin hatásának bizonyítása a perifériás nociceptorok működésére
12:40–13:00	SZÜNET

13:00 órától párhuzamosan futó szekciók:

Kortárs irodalom szekció (23–25. oldal) – Rédei terem (210)

Szekcióelnök: Dr. Kovács Krisztina

13:00–13:20	Szántai Márk – <i>Barbárok</i> -változatok
13:20–13:40	Budai Csilla – Montázs és transzcendencia Florin Lăzărescu <i>Mennyből a küldött</i> című regényében
13:40–14:00	Rideg Béla – Történelem, művelődéstörténet, identitás. Viivi Luik <i>Árnyékszínház</i> című esszéregényének megközelítési lehetőségei

Biológia szekció (26–28. oldal) – Szőkefalvi-Nagy terem (211)

Szekcióelnök: Dr. Gácsér Attila

13:00–13:20	Bukva Mátyás – Az ősmagyar agysebészek
13:20–13:40	Kovács Szabolcs – Iparilag fontos vegyületek bioszintézise rejtett enzimaktivitások felhasználásával
13:40–14:00	Kis Dávid – Extracelluláris vezikulák sugárhatás közvetítése a csontvelőben
14:00–14:40	KÁVÉSZÜNET

14:40 órától párhuzamosan futó szekciók:

Jelenkor szekció (29–31. oldal) – Vályi terem (212)

Szekcióelnök: Dr. Bencsik Péter

- 14:40–15:00 **Somogyi Dániel** – Keletnémet lektorátusok a Magyar Népköztársaság egyetemein (1958–1965)
15:00–15:20 **Szabó Mátyás** – Állambiztonsági eszköztár a III. Főcsoportfőnökségen. A telefonlehallgatás
15:20–15:40 **Csik Ádám Lajos** – Az 1968-as Csehszlovákia elleni intervenció a Magyar Néphadsereg páncélos csapatainak szemszögéből

Informatika szekció (32–35. oldal) – Szőkefalvi-Nagy terem (211)

Szekcióelnök: London András

- 14:40–15:00 **Tóth László** – A fertőzésterjedés gazdasági modelljei különböző hálózatokban
15:00–15:20 **Luksa Norbert** – Haskell programok párhuzamosítása refaktorálással
15:20–15:40 **Szűcs Judit** – Képrekonstrukció LBP prior használatával
15:40–16:00 **Kocsis Ábel** – Gerincgörbületek kirajzolása sugárterhelés-mentesen

Irodalomelmélet szekció (36–40. oldal) – Rédei terem (210)

Szekcióelnök: Dr. Kelemen Zoltán

- 14:40–15:00 **Dobos Barna** – Állaton innen, emberen túl – Callisto állattá válásának biopoétikai olvasata Ovidius *Fastijában*
15:00–15:20 **Kárpáti Bernadett** – A töredék esztétikája Kavafisz *Athür havában* című versében és Ausonius 37. epigrammájában
15:20–15:40 **Kovács Györgyi** – Érzékenység és természetfeletti Ann Radcliffe regényeiben
15:40–16:00 **Kóti Regina Zsófia** – Örület és határátlépés a 19. századi orosz prózában
16:00–16:20 **Bodó Bence Levente** – Az irodalomkritikus új ruhája

16:20–17:00 **SZÜNET**

17:00– **Grecsó Krisztián:** Harminc év napsütés (kötetbemutató beszélgetés) Moderátor: Szántai Márk

2017. április 7. szombat

- 09:20–10:00 Plenáris előadás (78. oldal): **Dr. Jelasity Márk**, a Szegedi Tudományegyetem Számítógépes Algoritmusok és Mesterséges Intelligencia Tanszékének tanszékvezetője, egyetemi tanár
A mesterséges intelligencia néhány új eredménye és problémája

10:00 órától párhuzamosan futó szekciók:

Kémia szekció (41–46. oldal) – Rédei terem (210)

Szekcióelnök: Dr. Sipos Pál

- 10:20–10:40 **Pósa Szonja Polett** – Alkoholok szelektív oxidációja vizes terc-butil-hid-roperoxiddal $\text{FeCl}_3 \cdot 6\text{H}_2\text{O}/\text{SiO}_2$ katalizátoron
- 10:40–11:00 **Vlocskó Rita Bernadett** – Fotoaktív azobenzolokat tartalmazó dinamikus határfelületi rendszerek
- 11:00–11:20 **Mérai László** – A felületi érdesség hatása fotoreaktív vékonyrétegek nedvesedési tulajdonságaira
- 11:20–11:40 **SZÜNET**
- 11:40–12:00 **Telek András** – Bioortogonálisan kapcsolható jelzőmolekulák szintézise fluoreszcens szuperfelbontású mikroszkópiához
- 12:00–12:20 **Pósa Vivien** – Biológiaiailag aktív kumarinszármazékok vizsgálata
- 12:20–12:40 **Kiss Tamás** – Intranszális bevitelre szánt Levodopa tartalmú porkeverékek szemcseméret-csökkentése száraz ko-örléssel és fiziko-kémiai paramétereik vizsgálata

Jog és szociológia szekció (47–51. oldal) – Szőkefalvi-Nagy terem (211)

Szekcióelnök: Dr. Katona Péter

- 10:40–11:00 **Garai Luca** – Az otthoni iskoláztatás szabályozása az Egyesült Államokban
- 11:00–11:20 **Marsovszki Ádám** – A szolgáltató közigazgatás
- 11:20–11:40 **SZÜNET**
- 11:40–12:00 **Kökény Martina** – Munkacsoportokon belüli véleményvezérek kapcsolathálója, saját és környezetük elégedettsége
- 12:00–12:20 **Hadadi Ágnes** – Munkaérték preferencia vizsgálat az X, Y és a Z generációban
- 12:20–12:40 **Nagy Ilona** – Városfejlesztési projektek társadalmi megítélésének különbségei és területi eltérései

Földrajz és földtudomány szekció (52–56. oldal) – Vályi terem (212)

Szekcióelnök: Dr. Fabula Szabolcs

- 10:40–11:00 **Papp Sándor** – Honnan jöttek? Mit tanulnak? - Külföldi hallgatók a Szegedi Tudományegyetemen
- 11:00–11:20 **Izing Máté Antal** – Visk falusi turizmusában rejlő gazdasági potenciálok, fejlesztési lehetőségek értékelése kérdőíves felmérés alapján
- 11:20–11:40 **SZÜNET**
- 11:40–12:00 **Uhljár Péter** – A közösségi hajózás szerepének vizsgálata a budapesti agglomeráció elővárosi közlekedésében
- 12:00–12:20 **Bozóki Tamás** – Földünk klímájának vizsgálata Schumann-rezonancia segítségével
- 12:20–12:40 **Grama Izabella** – A mélyvízi üledékes rendszerek osztályozása
- 13:00–14:20 **EBÉDSZÜNET**

14:20 órától párhuzamosan futó szekciók:

Nyelvtudomány szekció (57–61. oldal) – Szőkefalvi-Nagy terem (211)

Szekcióelnök: Dr. Balázs L. Gábor

- 14:20–14:40 **Rálik Alexandra** – Magyar–orosz ütközések és hasonlóságok az igekötő-használat területén
- 14:40–15:00 **Filyó Fanni** – Az „elmondhatatlan” nyelvi ábrázolásmódja a Holokauszt-irodalomban
- 15:00–15:20 **Szabó Éva** – A társalgási implikaturák a benyomáskeltés szolgálatában
- 15:20–15:40 **Kató Áron** – Kihalófélben a dán nyelv? Anglicizmusok a dánban és nyelvpolitikai kezelésük
- 15:40–16:00 **Havasi Zsuzsanna** – Nyelvcseré utáni generációk – Ismeretek és attitűdök egy közösség kétnyelvűségéhez kapcsolódóan

Néprajz és művészet szekció (62–65. oldal) – Vályi terem (212)

Szekcióelnök: Dr. Lencsés Gyula

- 14:20–14:40 **Hári Kata** – Bibliai tipológia a *Speculum humanae salvationis*ban – az OSZK-ban található 1489-es augsburgi kiadás tükrében
- 14:40–15:00 **Béres Csenge Júlia** – Masaccio Sagrája a firenzei Santa Maria del Carminében. Egy elpusztult mű dokumentációja
- 15:00–15:20 **Cséby Flóra Hanna** – Tudomány és művészet Pier Luigi Nervi építészetében
- 15:20–15:40 **Nádasdi Nóra** – Az inuit őslakos kultúra és vallási képzetek ábrázolása egy népszerű természetíró regényei alapján

Fizika szekció (66–70. oldal) – Rédei terem (210)

Szekcióelnök: Dr. Vinkó József

- 14:20–14:40 **Kapás Kornél** – Kvantumszín-dinamika kritikus pontjának vizsgálata
- 14:40–15:00 **Galzó Ákos Ferenc** – Vonzóan kölcsönható integrálható részecske-rendszerek vizsgálata
- 15:00–15:20 **Antalicz Balázs** – Ultrarövid lézerimpulzusok torzulásainak vizsgálata szimulációk segítségével
- 15:20–15:40 **Dálya Gergely** – A többcsatornás csillagászat megszületése
- 15:40–16:00 **Bécsy Bence** – Gravitációshullám-kitörések észlelése és értelmezése
- 16:00–16:20** **SZÜNET**

16:20 órától párhuzamosan futó szekciók:

Matematika szekció (71–73. oldal) – Rédei terem (210)

Szekcióelnök: Dr. Kincses János

16:20–16:40 **Lukács Péter** – Szakaszok takarási száma

16:40–17:00 **Vörös-Kiss Anett** –A sugárzási visszahatás és az időkétsleltetés szerepe két párhuzamos áramlemez rendszerében

17:00–17:20 **Ferenczi Larisza, Ferenczi Tibor** – Az elmosódott Simpson módszer

Pszichológia szekció (74–76. oldal) – Szőkefalvi-Nagy terem (211)

Szekcióelnök: Imre Nóra

16:20–16:40 **Lévai Tünde** – A hallási képességekben bekövetkező fejlődés rövid távú emlékezetre gyakorolt hatásának vizsgálata zeneművész és látássérült személyek körében

16:40–17:00 **Gurka Éva Mária** – A kórházi interakciók szociálpszichológiai vonatkozásai

17:00–17:20 **Tóth Laura** – Adatvezérelt HR - avagy a team hálózatelemzés

17:20 *Zárszó*

Az ókortól az újkorig szekció

Praktikus propagandaeszköz vagy divatos reklámfigura? Ceres és Livia kapcsolata az Augustus-kori politikai szimbolizmusban

Magdus Tamás

Történettudományi Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

tomimagdus@gmail.com

Előadásomban az ókori Róma egyik legfontosabb istenségének, Ceresnek, a mezőgazdaság és a termékenység istennőjének Liviával, a princeps feleségével történő azonosítására kívánom helyezni a hangsúlyt. Véleményem szerint az istenség kulcsszerepet kapott az augustusi propagandában, hiszen Liber és Libera mellett Ceres volt a plebeius réteg egyik legjobban tisztelt patrónusa.

Prezentációmban több, az Augustus-korban született képzőművészeti alkotáson keresztül igyekszem bemutatni, hogy miként is valósult meg ez a propagandafigura. Véleményem szerint nemcsak politikai társadalmi jelentése volt ennek az interpretációnak, hanem Livia miatt is kiemelkedően fontos volt. Augustus feleségének társadalmi elfogadottsága korántsem volt olyan jó, mint ahogy az elvárható lett volna egy olyan asszonytól, aki az első számú volt a római leányok és matrónák között.

Az a tény, hogy Liviát Ceres-szel igyekeznek párhuzamba állítani, egyértelműen azt jelzi, hogy Augustus tudatosan kívánta feleségét ilyen módon előtérbe helyezni. A princeps így remélte, hogy el tudja fogadtatni a néppel feleségét.

Alkatrész a gépezetben: A bankárok római gazdaságban betöltött szerepe az 1–2. században

Gombos Brigitta

Szegedi Tudományegyetem

gombosbrigitta007@gmail.com

A Római Birodalom gazdaságát a Kr. e. IV. századtól erőteljes fellendülés jellemezte; a megnövekedett adóterhek miatt a lakosság kénytelen volt az önfenntartó gazdasági formáról a felesleget termelő gazdálkodásra áttérni, hogy az adóterheket termény formájában kompenzálni tudják. A megmaradt felesleg egy része a helyi piacra került, ahol már a pénz és termék cseréje dominált, megindult először a helyi, majd az egyre nagyobb teret nyerő kereskedelem. A pénz forgalma megnövekedett, jelentősen javult az életszínvonal, amely a tárgyalt időszakra elérte a XVI. századi Anglia egyes társadalmi rétegeinek szintjét. Ugyanakkor ez a fejlődés ezen a szinten megrekedt, a gazdaság egyik fő mozgatójává az állandó pénzforgás vált, mely, ha időszakosan is, de lelassult vagy leállt, erős gazdasági válságot vont maga után. Ezt a pénzügyi érzékkel rendelkező, javarészt felszabadított rabszolgák felismerték, és pénzkölcsönzés útján segítették üzleti partnereiket, akik legtöbbször kereskedők voltak. Az általuk alapított bankházak a későbbiekben többféle szolgáltatást is nyújtottak; letéti szerződéseket, hitelt, bérleti szerződéseket stb. A folyamatosan kialakuló üzleti kapcsolatrendszerük ellenére három érdekes tény kiemelendő: csakis kis haszonnal járó üzleteket kötöttek, a társadalom elítélte mesterségüket, és nem tartoztak az elithez.

Adott hát a kérdés: a fenti tényeket figyelembe véve hogyan tudtak jelentős befolyással lenni a kor gazdaságára? Ha alantásnak számított munkájuk, miért találhatjuk meg a szerződő felek közt magát az államot is? A bankárok az ókor modern oligarchái voltak?

Előadásomban részletesen kitérek a bankárok világára, gazdasági szerepükre, majd a fent említett problémákra választ keresendő, segítségül hívom az elsődleges és másodlagos írott forrásokat, valamint az általam készített összehasonlításokat, diagramokat és gazdasági térképeket, melyek segíthetik megérteni az ókori gazdaság egy fontos “alkatrészét”.

Péc nemzetségbeli főurak a 13. században

Varga Virág

Történeti Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

vargavirag1102@gmail.com

Előadásomban az Árpád-kor végén tevékenykedő Péc nemzetségbeli főurakat mutatom be. A Péc nemzetség egy olyan honfoglaló ősoktól származtatott, a 13. század második felében felemelkedő főúri nemzetség, amelyet bár nem a klasszikus értelemben vett oligarchacsatládok között tartunk számon, tagjai közül sokan jelentős bárói tisztségeket töltöttek be, és hasonlóan dicsőséges politikai pályafutást tudhatnak maguk mögött, mint egy-egy tartományuraságot is kiépítő főúr.

A Péc nemzetség története a 19. századi genealógiai kutatások óta (Wertner Mór, Karácsonyi János) nemigen váltotta ki a szakirodalom érdeklődését, így indokolt megvizsgálni, milyen mozgatórugói lehettek a nemzetség magasra jutásának, különös tekintettel a 13. századra, amikor a IV. Béla és István ifjabb király közötti országmegosztás évtizedében újfajta lehetőségeket kaptak a nemzetségek a felemelkedésre. Az előadás az Árpád-kor végén feltűnő, országos főméltóságot és/vagy megyésispáni tisztséget viselő Péc nembeliek pályaképeinek feltárásával járulhat hozzá egy tágabb nemzetségtörténeti kutatáshoz. A vizsgálat során felhasználtam a fennmaradt királyi okleveleket és az adott főurak országos tisztségviselőként kiadott diplomáit is.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG
PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Kísérletek I. Napóleon francia császár jellemének ábrázolására a Kazinczy-levelezésben

Muraközy Virág

Irodalomtudományi Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

grint85@gmail.com

Előadásomban Napóleon magyarországi megítélését fogom vizsgálni a XIX. század elején a Kazinczy-levelezés tükrében. Az ország és a francia császár viszonya politikai szempontból jól feldolgozott a szakirodalomban, tudjuk, hogy az országgyűlés végig kitartott az udvar mellett Napóleonnal szemben, támogatói száma csekély volt, és köztük sem alakult ki összefogás. Azonban kevés kísérlet történt ezidáig annak feltárására, hogy miként tekintett rá a korban a magyar véleményformáló elit, annak ellenére, hogy már életében mítoszok övezték a személyét, számtalan rágalmazó és dicsőítő propaganda irat látott róla napvilágot és születtek hozzá szóló irodalmi alkotások Magyarországon is.

Kutatásom középpontjában Kazinczy Ferenc áll, akinek Napóleon-képe csak látszólag idomult a korban általános tendenciákhoz. Napóleon felemelkedésétől kezdve csodálattal szemlélte őt, ám ennek a rajongásnak nem volt politikai célzata. Nagyságát és erkölcsiségét elvitathatatlannak tartotta és meggyőződése érdekében barátaival, sőt idegenekkel is hajlandó volt vitába szállni. Szintúgy különös, hogy nézetein a háborús események sem változtattak, az emberiség fejlődése szempontjából üdvösnek tartotta Napóleont úgy Austerlitz, akár csak Lipcse előtt. Úgy gondolom, Kazinczy álláspontjának mélyebb analizálása segíthet állást foglalni abban a kérdésben, hogy létezett-e a korban Napóleon-kultusz, ha igen, milyen jellegű volt.

Kutatásom során elsősorban Poór János és H. Balázs Éva munkáit, a levelezést illetően pedig Váczy János szövegkiadásait használtam fel.

Az amerikai polgárháború európai szemmel

Berczeli-Nemcsényi Alex

Újkori Egyetemes Történeti és Mediterrán Tanulmányok Tanszék, Történeti Intézet, Szegedi Tudományegyetem

berczelinemcsenyi.alex@gmail.com

Az Amerikai Egyesült Államok történetében választóvonalat jelentett az 1861-től 1865-ig tartó polgárháború. Már a független állam megalakulásakor is eltért egymástól Észak és Dél gazdasági fejlődése, s az 1860-as évekre a politikai ellentétek is kiéleződtek. A háború tétje az Egyesült Államok egysége, egyik fő kérdése pedig az afroamerikaiak jogi helyzetének rendezése volt.

Az Egyesült Államokban, főképp az északi régióban, már a század elején kialakult a szervezett munkásság, amely bevándorlókon keresztül szoros kapcsolatban állt az európai mozgalommal. A szerveződés háttérbe szorult a polgárháború alatt, de a nemzetközi kapcsolatok továbbra is működtek.

Karl Marx, az európai munkásmozgalom vezéralakja is figyelemmel kísérte a tengerentúli eseményeket, főképp a londoni sajtón keresztül. Jelen előadásomban a polgárháború kitörésének és kérdéseinek felvázolása mellett Marx írásain keresztül szeretném bemutatni, hogy ő maga, illetve az európai közvélemény hogyan látta az amerikai eseményeket, milyen kérdéseket tett fel a háború kapcsán, milyen szempontok alapján elemezte azokat.

A KUTATÁS AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA UNKP-17-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Neveléstudomány szekció

Disszonancia a tanár szakos hallgatók pedagóguspályához való viszonyában

Rálik Alexandra, Gy. Molnár Kadosa István, Jellinek Sára

Iskolapszichológia és Tanárképzés Kutatócsoport, Eötvös Loránd Tudományegyetem

ralik.alexandra@gmail.com, gy.molnar.kadosa@gmail.com, jellineksara@gmail.com

A tanári pálya választása mint pozitív viszonyulás és a tanári pálya iránti attitűd közt feszülő ellentmondás feltárását és ennek tartalmi sajátosságait kísérli meg leírni a tanár szakra járó egyetemi hallgatók körében végzett vizsgálatunk. A vizsgálati minta 847 fő, az ELTE hallgatóiból (86%), valamint Magyarország különböző egyetemi karaira járó tanár szakos hallgatókból állt. Az adatközlők az osztott (12%) és osztatlan tanárképzés (78%) hallgatói, akiket a FIT-Choice (Richardson P.W.– Watt H.M.G. 2006) skálával és saját összeállítású kérdésekkel mértünk fel. A pályaválasztási motivációra, illetve a pedagóguspálya percepciójára vonatkozó kérdőívet Magyarországon korábban gyakorló pedagógusokkal vették fel (Paksi et. al. 2015).

Előadásunkban a szeptemberben felvett adatok részeredményeit, valamint a még folyamatban lévő kutatás további kérdéseit, lehetséges útvonalait kívánjuk prezentálni. Kitérünk arra, milyen elsődleges hasonlóságok és különbségek látszanak megnyilvánulni az adatközlők egyes csoportjai, valamint a tanárképzésben jelenleg részt vevő és már a tanári pályán lévő kitöltők válaszai között. Egyúttal a vizsgálat nem titkolt célja reflektálni a tanárképzés jelenlegi helyzetére is.

A tudásalapú oktatási rendszer a bizonyítékokra alapozott oktatás tükrében

Sebestyén Edmond

Neveléstudományi Doktori Iskola, Szegedi Tudományegyetem

sebestyen@edu.u-szeged.hu

A modern társadalmakat egyre gyakrabban illetik a *tudásalapú társadalom* címkével. Ahhoz, hogy egy társadalmat tudásalapúnak tudjunk tekinteni, meg kell felelnie néhány feltételnek. Az egyik ilyen feltétel a tudásalapú oktatási rendszer megléte (Csapó 2005). A megvalósuláshoz szükséges az oktatási bizonyítékok használata, az oktatási területek (pl. szakképzés, felnőttképzés) és a képzési szintek (pl. alap-, közép- és felsőfok) célirányú változása és változtatása is. Ilyen például, hogy a szakképzés alkalmazkodjon a gyorsan változó gazdasági képzettségigényekhez vagy hogy az alapfoknál nagyobb hangsúly kerüljön az alapvető készségek kifejlesztésére.

Az előadás célja a hazai és nemzetközi szakirodalom alapján feltárt – a tudásalapú oktatási rendszer létrehozásához szükséges – bizonyítékokra alapozott oktatás(politika) ismertetése és feltárása lett. Az előadás során (elméleti úton) kísérletet teszek ennek magyarországi alkalmazásának lehetőségeire is.

A szakirodalom és a nemzetközi mérések (OECD PISA) alapján kirajzolódni látszik az a tendencia, hogy azon oktatási rendszerek, amelyek következetesen, (oktatási) programról programra haladnak és alkalmazzák a bizonyítékokra alapozott oktatás megközelítését (lásd USA K-16, ahol cél, hogy a tanulók mindegyike legalább főiskolai végzettséget szerezzen), évről-évre jobb eredményeket érnek pl. a PISA méréseken. Ahol ez elmarad, ott az átlageredmények vagy stagnálnak, de leginkább romlanak (OECD 2016). Az eredmények javulása és annak mértéke nem írható egyértelműen a bizonyítékokon alapuló oktatás megközelítésének számlájára, ám a megléte szükséges a kiszámítható, következetes oktatásfejlesztés érdekében.

Véleményem szerint az oktatás faktorait hasznos lenne megismertetni a bizonyítékokra alapozott oktatás megközelítésével és működésének relevanciájával, hogy azokat később az oktatási rendszer különböző szintjein tevékenykedve felismerhessék, netán alkalmazhassák. Feltételezésem alapján a bizonyítékokon alapuló oktatás hosszútávon hozzájárulhatna a tudásalapú oktatási rendszer, majd a tudásalapú társadalom kialakulásához, ezzel is bekapcsolódva a nemzetközi (oktatásirányítási) trendek világába.

A modern etióp oktatási rendszer kiépítésének a kezdete

Váczy István Dávid

Földrajz- és Földtudományi Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

vacz.istvandavid@gmail.com

Etiópia a XIX. század végén felismerte, hogy ha el akarja kerülni a gyarmatosítást, akkor az oktatásba kell fektetnie. Az első európai mintájú „modern” intézmények a XIX. század végén jelentek meg az országban, de csak korlátozottan terjedtek el. I. Hailé Szelasszié császár uralkodása alatt jöttek létre a rendszer alapjai, amelyek máig rendkívül meghatározóak maradtak. Az új intézményeknek nem voltak szerves elődeik, amelyekre támaszkodhattak volna, sőt az etióp ortodox egyház és társadalom ellenszenvesen tekintett a modern iskolákra. Az uralkodó ennek ellenére a modern oktatás segítségével akarta felemelni az országát. Munkásságának és a jelentős külföldi, főleg amerikai segélyeknek köszönhetően az oktatási intézmények egyre jobban elterjedtek, illetve a beiratkozottak száma is folyamatosan emelkedett, azonban így is a legalacsonyabb maradt a szubszaharai régióban. A rendszer fő problémája az volt, hogy nem vette figyelembe a helyi kontextust, vagyis az etióp gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyokat, így nem volt hatékony, és az ott végzetek elidegenedtek a társadalomtól. Továbbá az oktatási intézményrendszert végig forrás- és tanárhiány jellemezte, és bár részleges eredményeket értek el, a deklarált célokat, vagyis a szegénység felszámolását és a gazdasági fejlődés beindítását nem sikerült megvalósítaniuk.

Felfedezettő matematikaoktatás Kombinatorika és valószínűségszámítás a középiskolában

Kószó Eszter

Bolyai Intézet, Szegedi Tudományegyetem

koszesz94@gmail.com

Lehet-e a matematikát jól tanítani? Úgy, hogy ne csak üres tekinteteket, és „én ezt úgy sem értem” fintorokat lásson a tanár magával szemben a padokban? Hogy érdemes tanítani, hogy az érettségi fenyegető árnyéka ellenére mégiscsak valódi, hasznosítható, az életben szükséges tudást adhassunk át a diákoknak?

Varga Tamás az 1960-as években kidolgozott és megszervezett egy komplex matematikatanítási kísérletet. A célja az volt, hogy a diákok korszerűbb matematikát újszerű módszerekkel tanuljanak. A kutatás bebizonyította, hogy a diákok az új, felfedezettő módszerrel gyorsabban és hatékonyabban megtanulták, megértették a tananyagot, mindemellett jobban meg is szerették. Az 1980-as években Bartal Andrea és Pálfalvy Józsefné kidolgozták a módszert a középiskolás tananyagra is, végeztek kísérleteket ebben a korosztályban is. A bizonyítottan sikeres módszer mégsem terjedt el széles körben, vélhetően azért, mert a tanárok kevés segítséget kaptak az új szemlélet képviseléséhez.

A célunk, hogy egy olyan oktatási segédanyagot készítsünk – egyelőre még csak a kombinatorika és a valószínűségszámítás témaköreire –, mely lehetővé teszi a tanároknak, hogy minimális energiabefektetéssel kipróbálhassák, gyakorlatban alkalmazhassák a módszert.

Előadásom célja, hogy bemutassa a módszert, az ezzel kapcsolatos korábbi kísérleti tapasztalatokat. A felfedező módszer 21. századi alkalmazhatóságát 14 szegedi középiskolai tanár segítségével mértem fel, ezek kiértékelését is szeretném ismertetni.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI
KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Kémiai kifejezések angol kiejtésének vizsgálata középiskolai diákokon

Barabás Gergő

Angol–Amerikai Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

barabas.gergo@gmail.com

Az angol nyelv tanulása során az egyik legnehezebb terület a szavak kiejtésének megtanulása. Az angol helyesírás és kiejtés közötti kapcsolatnak ugyan megvannak a szabályai, azonban ezekre a szabályszerűségekre nem helyeződik hangsúly a nyelvtanítás során. A kiejtési problémák, illetve bizonytalanságok fokozottan előkerülnek az idegen jövevényszavak kiejtésénél, főleg azokban az esetekben, ha az anyanyelv is hasonló szót használ, de más kiejtéssel. A természettudományok szókincse (így a kémiáé is) elsősorban görög, illetve latin szavakra épül, azonban e szavak kiejtése eltérő a magyarban és az angolban, és ezen felül néhány szó az angol kiejtési szabályokat sem követi.

Kutatásom célja azt megvizsgálni, hogy egy kémiai szakszó esetén a középiskolás diákok követik-e az angol szavak kiejtésének szabályszerűségeit, vagy inkább a hasonló magyar szó kiejtését választják. Előadásomban e kutatás kezdeti fázisának egy kis mintára vonatkoztatott eredményeit szándékozom bemutatni, amit a későbbiekben nagyobb mintaszámra is tervezek kibővíteni.

Orvostudomány szekció

Hosszú nem-kódoló RNS gének gén polimorfizmusainak vizsgálata Parkinson-kórban

Márki Sándor János

Orvosi Genetikai Intézet, Bőrgyógyászati és Allergológiai Klinika, Szegedi Tudományegyetem

marki.sandor2@gmail.com

A Parkinson-kór a második leggyakoribb neurodegeneratív betegség, melyet izommerevség, nyugalmi tremor, bradikinézia és instabil testtartás jellemez. Eddig hozzávetőlegesen 50 olyan fehérje kódoló gén került azonosításra, mely kapcsolatba hozható a betegség pathogenezisével. Kutatásunk során olyan hosszú nem-kódoló gének polimorfizmusait vizsgáltuk, amelyek elsősorban a központi idegrendszerben fejeződnek ki, és eltérő kifejeződését kapcsolatba hozták neurodegeneratív kórképpel.

Egészséges (n=167) és Parkinson-kóros (n=160) önkéntesek vénás véréből DNS-t izoláltunk. A genotípus azonosítása valós idejű RT-PCR módszerrel történt, végül kapott adatainkat statisztikai analízissel elemeztük (Fisher exact teszt). Ezt követően számos in silico analízist végeztünk, hogy prediktáljuk az adott variáns esetleges funkcionális eltérőségét.

Vizsgálataink során 6 nem-kódoló RNS gén (PINK1-AS, HAR1F, ANRIL, UCHL1-AS, BCYRN1, SOX2-OT) 14 polimorfizmusának genotípus analízisét végeztük el és összevetettük a polimorfizmusok genotípus és ritka allél eloszlását. Vizsgálataink közül a BCYRN1 RNS gén rs13388529 polimorfizmus ritka allél előfordulási gyakorisága szignifikánsan nagyobb volt a Parkinson-kóros minták esetében a kontroll mintákhoz viszonyítva ($p=0,0015$). Az általunk vizsgált polimorfizmus in silico analízis alapján megváltoztatja a GC box kötődési affinitását az adott génszakaszon. A polimorfizmus 250 bázispár távolságra van a HNF4A transzkripciósfaktortól, amelyről ismert, hogy mRNS kifejeződése megemelkedik a Parkinson-kórosok perifériás vérében.

Munkacsoportunk elsőként írta le a szinaptikus plaszticitás fennmaradásában szerepet játszó BCYRN1 hosszú nem-kódoló RNS gén egy polimorfizmusának asszociációját a Parkinson-kórral. További terveink között szerepel a BCYRN1 génről leíró BC200-as RNS funkcionális analízise a Parkinson-kór vizsgálatára alkalmas (SH-SY5Y) neuroblasztóma sejtvonalban.

A KUTATÁS A NEMZETI AGYKUTATÁSI PROGRAM – KTIA_13_NAP-A-II/15. ÉS A SZEGEDI TUDÓS AKADÉMIA PROGRAM (EMMI, TSZ:34232-3/2016/INTFIN) ÉS AZ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁGI PROGRAM (UNKP-17-2-I-SZTE-34) TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Az amiotrófiás laterálszklerózis gyulladásos folyamatainak vizsgálata eltérő rezisztenciájú agyi régiókban

Nógrádi Bernát^{1,2}, Patai Roland², Meszlényi Valéria Éva^{1,2},
Polgár Tamás Ferenc², Siklós László²

¹ Szegedi Orvosbiológiai Kutatások Jövőjéért Alapítvány, Szegedi Tudós Akadémia

² MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpont, Biofizikai Intézet

bernatinogradi@gmail.com

Az amiotrófiás laterálszklerózis (ALS) egy gyógyíthatatlan neurodegeneratív kórkép, mely elsősorban a mozgató neuronokat érinti. A betegség kapcsán több patológiás folyamatot is leírtak, ezek egyike a gyulladásos reakció. A központi idegrendszerben zajló inflammatorikus folyamatok fontos rezidens szabályozó és végrehajtó sejtjei a mikroglia, melyek krónikus neurodegeneratív betegségek esetén is aktiválódnak, emiatt a gyulladásos folyamatok markereinek tekinthetők. Az aktiváció folyamata és a mértékét befolyásoló tényezők hasonlóak lehetnek akut sérülés során is, viszont ezekben a modellekben hatékonyabban tanulmányozhatók.

Kísérleteinkben a mikrogliaaktiváció mértékét vizsgáltuk akut idegi sérülést követően a *nucleus facialis* és a *nucleus hypoglossus*, ALS-ben sérülékeny, illetve a *nucleus oculomotorius*, ALS-ben rezisztens régióknak tekinthető agytörzsi magvakban.

A motoros idegek sérülése mindhárom mozgató magban mikrogliaaktivációt okozott, ám a jelenség szignifikánsan kisebb volt a *nucleus oculomotorius*ban a másik két vizsgált maghoz képest. Ez a megfigyelés felveti a csökkent sérülékenységet kiváltó mechanizmusok pontos feltérképezésének szükségességét, melyek akár potenciális terápiás intervenciók pontot is képezhetnek ALS-ben.

A KUTATÁS A SZEGEDI TUDÓS AKADÉMIA PROGRAM (EMMI, TSZ:34232-3/2016/INTFIN) TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Boka-kar index és lábak közötti szisztolés vérnyomásértékek közötti különbség variabilitása egészséges alanyokban

Bősze Zsófia¹, Markha Zairakhanov², Tchebo Kabeya²

¹ Szegedi Tudományegyetem

² University of Angers

bosze.zsofia@gmail.com, pourtoimaud@hotmail.fr, tc.kabeya@gmail.com

A perifériás artériás betegség egyike a leggyakoribb szív- és érrendszeri betegségeknek a fejlett országokban. Két diagnosztikus módszer létezik, ha a betegség a lábakat érinti: a boka-kar index (ABI) és a lábak közötti szisztolés vérnyomásértékek közti különbség (ILSBPD). Arra a kérdésre kerestük a választ, hogy melyik módszernek kisebb a variabilitása. 5 héten keresztül 3 különböző pozícióban mértük meg 3 egészséges ember vérnyomását napi kétszer 2 vérnyomásmérő segítségével, melyek vagy a két lábon vagy karon mérték a vérnyomást egyidejűleg, vagy azonos oldali végtagokon. Kiszámoltuk az ABI-t, valamint a szisztolés értékek közötti különbséget az adatokból. Ismételt méréses ANOVA tesztet alkalmazva az ILSBPD F-statisztikája a következő lett a három különböző pozícióban: $F(26,52)=0,92$, $p=0,58$; $F(24,48)=0,598$, $p=0,913$; $F(24,48)=1,096$, $p=0,389$. Ez azt sugallja, hogy a nullhipotézis teljesül, vagyis az átlagok megegyeznek a méréseknél. Az ABI statisztikái ezzel szemben arra mutatnak, hogy a nullhipotézist elutasítjuk, vagyis itt az átlagok változnak a mérések során. Az eredmények azt mutatják, hogy az ILSBPD variabilitása kisebb, mint az ABI-é, így ez a módszer alkalmazható lehet egy előzetes felmérés részeként a resztenózisoknál, amely egy gyakori állapot az érműtétek után. A jövőben akár otthoni méréseknél is tudják majd használni a páciensek a műtét után.

ALS-sel diagnosztizált betegek vérszérumával történő krónikus kezelés hatása egerek gerincvelői mozgató idegsejtjeire

Meszlényi Valéria Éva^{1,2}, Polgár Tamás Ferenc², Patai Roland²,
Nógrádi Bernát^{1,2}, Siklós László²

¹ Szegedi Orvosbiológiai Kutatások Jövőjéért Alapítvány, Szegedi Tudós Akadémia

² Biofizikai Intézet, Szegedi Biológiai Kutatóközpont

mesval13@gmail.com

Az amiotrófiás laterálszklerózis (ALS) sporadikus formájában kiemelkedő szerepet töltenek be az autoimmun folyamatok. A humorális immunreakció számos komponense a betegek vérszérumában kimutatható.

ALS-sel diagnosztizált betegekből vagy egészséges emberekből származó szérummal kezeltünk Balb/c egereket 80 napon keresztül. A kezelés alatt funkcionális mérésekkel vizsgáltuk a mellső végtag állapotát. Ezt követően disszektor módszerrel meghatároztuk a gerincvelői motoneuronok túlélését, majd e sejtek citoplazmájában és *m. interosseus*ban található ideg-izom szinapszisaiban meghatároztuk a kalciumszintet.

A kezelés alatt funkcionális regresszió következett be a mellső végtag állapotában, ami összhangban van a gerincvelői motoneuronok számában bekövetkezett csökkenéssel. Emellett a gerincvelői motoneuronok és ideg-izom-szinapszisaik kalciumszintje is megemelkedett az ALS-szérummal történt kezelés hatására, ami a degeneráció egyik közismert motorja. Mivel a betegek nem rendelkeztek az ALS-re jellemző genetikai mutációkkal, a szérummal történő krónikus kezelés a betegség sporadikus formáját jól modellezi, és az autoimmunitás ALS-ben betöltött szerepének jobb megismerésére vagy új neuroprotektív eljárások tesztelésére alkalmazható.

A KUTATÁS A SZEGEDI TUDÓS AKADÉMIA PROGRAM (EMMI, TSZ:34232-3/2016/INTFIN) TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Az inzulin hatásának bizonyítása a perifériás nociceptorok működésére

Tóth Máté, Rosta Judit, Dux Mária

Élettani Intézet, Szegedi Tudományegyetem

toth.mate15@gmail.com

A tranziens receptor potenciál vanilloid 1 (TRPV1) receptort kifejező primer afferens idegvégződések alapvető szerepet játszanak a nociceptív ingerek felfogásában és továbbításában. TRPV1-aktivációt követően az idegvégződésekben szenzoros neuropeptidok szabadulnak fel, amelyek szöveti reakciókat váltanak ki. Kimutatták, hogy az inzulin intracelluláris szignalizációs mechanizmusokon keresztül aktiválhatja a kemoszenzitív afferens neuronokon kifejeződő TRPV1 ioncsatornát. Jelen kutatásunkban az érző idegvégződésből felszabaduló kalcitonin gén-rokon peptid (CGRP) kvantitatív meghatározása alapján fájdalommodellekben tanulmányoztuk az inzulin és a TRPV1 receptorok funkcionális interakcióját.

Kontroll és capsaicin-deszenzibilizált hím Wistar patkányok *ex vivo* dura mater és nervus ischiadicus preparátumain vizsgáltuk az inzulin kiváltotta CGRP-felszabadulást, valamint az inzulin lehetséges moduláló hatását a capsaicinnel kiváltott CGRP felszabadulásra. A minták CGRP tartalmát *enzyme linked immunosorbent assay* (ELISA) módszerrel határoztuk meg.

Az inzulin (1–10 μ M) dózisfüggő módon fokozta a CGRP felszabadulást a preparátumainkban. Inzulinelőkezelés fokozta a capsaicinnel (10 nM) kiváltott CGRP felszabadulást. Szisztémás capsaicin-deszenzibilizáció és a TRPV1 antagonistá capsazepine gátolta mind a capsaicinnel, mind pedig az inzulinnal kiváltott CGRP felszabadulást és szenzitivizációt. Eredményeink arra utalnak, hogy az inzulin aktiváló és szenzitivizáló hatását is kifejt a perifériás nociceptorokon.

Kortárs irodalom szekció

Barbárok-változatok

Szántai Márk

Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet, Szegedi Tudományegyetem

szantaimark@gmail.com

Az előadás Móricz Zsigmond és GreCsó Krisztián azonos című *Barbárok*-novelláit, illetve azok tágabb kontextusát igyekszik körüljárni, különös tekintettel a kortárs irodalmi diskurzusban újra és újra megképződő, és csak igen nehezen pontosítható „móriczi hagyomány” fogalmára, annak kortárs továbbélésére. GreCsó időről időre eljátszik a Móricz-szövegek felhasználásával, újrakontextualizálásával, így evidensen adódik a két szerző együttes tárgyalása. A *Barbárok-változatok* összevetése során elsősorban arra fókuszálok, hogy a szövegek szoros olvasása során melyek azok a közös jelentéstartományok, poétikai megoldások, amelyek a felszíni hasonlóságon túl érdemben rokonítják egymással Móricz és GreCsó műveit. E komparatív vizsgálat során a társművészetek is segítségünkre lehetnek, ha azt tekintjük, hogy mindkét szövegből készült rövidfilm (Zsurzs Éva 1966-os és Miklauzic Bence 2010-es munkái), amelyek további interpretációs lehetőségekkel gazdagítják a két szöveg terét.

Montázs és transzcendencia Florin Lăzărescu *Mennyből a küldött* című regényében

Budai Csilla Mariann

Irodalom- és kultúratudományi Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem
budaicsilla92@gmail.com

Dolgozatomban Florin Lăzărescu *Mennyből a küldött* című regényének interpretációjára teszek kísérletet, melynek során amellet fogok érvelni, hogy a szöveg nem csupán leír, de szerkezetében be is mutat egy – korunkban jelentkező – sajátos kultúrafelfogást. A kultúra eszerint nem statikus, pusztán elemeiben öröklődő, tekintélyek által strukturált és rendezett rendszer, hanem egy dinamikus, folyamatos változásban és keringésben élő organizmus, egyenrangú elemek halmaza, melynek hierarchiába rendezése az egyén feladata – saját vagy örökölt mintái alapján.

Elemzésemben kifejtem, hogy a szöveg szereplői milyen különböző kulturális háttérrel rendelkeznek, milyen kulturális hatások érik/érték őket, s ez mennyiben képes (vagy képtelen) befolyásolni sorsukat, illetve segíteni őket a világban betöltött szerepük definiálásában. Rá fogok rávilágítani a szöveg főbb motívumainak lehetséges értelmezéseire, illetve az általuk hordozott interpretációs lehetőségekre, illetve, hogy miért nem képes ezen interpretációk egyike sem dominánssá válni.

Végül a regényben megjelenő hagyományozódási eljárások, szokások, lehetőségek szerepére és sokrétűségére fogok rámutatni, amelynek során bemutatom, hogy milyen médiumokon és milyen hagyományokon alapul a kultúra elsajátítása illetve továbbadása, s ez módosul-e, illetve milyen módon módosul századunkra.

A KUTATÁST AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-2
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJA TÁMOGATJA.

Történelem, művelődéstörténet, identitás

Viivi Luik *Árnyékszínház* című esszéregényének megközelítési lehetőségei

Rideg Béla

Eötvös Loránd Tudományegyetem

rideg.bela93@gmail.com

Viivi Luik (1946) kortárs észt költő, író, publicista. Nemzetközi szinten ismert és elismert író, *Árnyékszínház* című regénye 2017-ben jelent meg magyarul. A regény esszéregény, naplószerűen jelenik meg benne a szerző szovjet időkben eltöltött gyermekora, majd pedig a római évek, ahol a szintén észt származású férje nagykövetként működik. Az *Árnyékszínház* egyik legfőbb erénye, hogy Viivi Luik idegenként, friss szemmel mutat be egy kultúrát, melyet a helybeliek unalomig ismernek, ám számára minden új. Előadásomban az esszéregényben megjelenő nemzeti identitásokat, a történelem sorsalakító erejét, valamint a műben rejlő művelődéstörténeti vonatkozásokat szeretném elemezni, ezáltal megközelítési lehetőségeket nyújtani e sokrétű kortárs irodalmi alkotáshoz.

Biológia szekció

Az ősmagyar agysebészek

Bukva Mátyás

Embertani tanszék, Szegedi Tudományegyetem

bukvamatyas@gmail.com

Sebészi trepanációnak hívjuk azt az eljárást, mely során az élő egyén koponyájából csontdarabot távolítanak el a koponya mindhárom rétegének átvágásával. A trepanáció hagyománya i. e. 10 000-ig nyúlik vissza. Elterjedt szokásként ismert a honfoglaló magyarok körében is, azonban a kockázatos eljárás kiváltó okát az évtizedek alatt nem tudták pontosan meghatározni.

Feltételezésünk szerint azokon végeztek el nagyobb gyakorisággal trepanációt, akik társaiknál aktívabb életformájuk miatt gyakrabban szenvedtek koponyát érintő, traumás sérüléseket. Ez esetben a trepanációnak gyógyító szándékot tulajdonítunk. Az aktívabb életmód árulkodó nyomai az úgynevezett *életmódra utaló elváltozások* vagy *aktivitás markerek*.

Dolgozatom elkészítése során azt vizsgáltam egy honfoglalás kori és egy bronzkori temető fennmaradt oszteoarcheológiai leletanyagain, hogy megfigyelhetőek-e az életmódbeli különbségek jelei a trepanált és a nem trepanált egyének csontvázain. Amennyiben a trepanált egyének között gyakrabban fordulnak elő a fentebb említett elváltozások, az indirekt módon alátámaszthatja a trepanációk traumás eredetét.

Iparilag fontos vegyületek bioszintézise rejtett enzimaktivitások felhasználásával

Kovács Szabolcs

Szegedi Tudományegyetem

kovszasz@gmail.com

A mai tudományos világ egyik legnépszerűbb témája a fenntartható fejlődés. A kimerülő fosszilis nyersanyagok helyettesítésére az egyik megoldás lehet azok származékait biológiai úton, mikroorganizmusokkal előállítani. Általában a mikroorganizmusokat a célvegyületek hatékonyabb termelésének érdekében optimalizálni kell, ami gyakran heterológ útvonalakkal történik. A heterológ útvonalak mesterségesen előállított, transzgenikus enzimeket tartalmazó anyagcsere-útvonalak. A natív anyagcsere hálózatba történő beépítésük azonban nem várt következményekkel járhat: citotoxikus intermedier vegyületek képződhetnek, megváltozhat a kofaktorok eloszlása a sejten belül, illetve inkompatibilitás léphet fel a gazdaorganizmus anyagcsere hálózatával.

Egy új megközelítés, a rejtett enzimaktivitások felhasználása az anyagcsere-útvonal tervezés során megoldást jelenthet ezekre a problémákra. Az enzimek rejtett reakciói olyan alacsony affinitású mellékreakciók, amelyeknek fiziológiai hatása nem kimutatható, az őket katalizáló enzim mutációi vagy túltermelése révén azonban felerősödhetnek, és új biokémiai funkciókkal ruházhatják fel az élőlényt.

A látens reakciók iparilag fontos vegyületek termelésében betöltött lehetséges szerepét anyagcsere-modellezéssel vizsgáltuk. Az *Escherichia coli in silico* anyagcseremodelljét 572 látens reakcióval egészítettük ki, majd több száz iparilag fontos vegyület megtermelésére futtatunk szimulációkat. Számos esetben tapasztaltuk, hogy a rejtett enzimaktivitások jelenléte elősegítette a célvegyület megtermelését, és az esetek többségében elegendő volt egyetlen rejtett aktivitással bővíteni az anyagcsere-hálózatot. Eredményeink alapján a rejtett enzimaktivitások fontos szerepet kaphatnak az iparban új és meglévő törzsek biotechnológiai úton történő fejlesztése során.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA UNKP-17-1 KÓDSZÁMÚ ÚJ
NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Extracelluláris vezikulák sugárhatás közvetítése a csontvelőben

Kis Dávid, Persa Eszter, Sáfrány Géza, Lumniczky Katalin

Országos Közegészségügyi Intézet – Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Főosztály – Sugárorvostani Osztály

kis.david@osski.hu

A sugárbiológiában *bystander*-effektusnak nevezzük, ha olyan sejtekben is megnyilvánul a sugárhatás, amelyeket direkt sugárzás nem ért. Hipotézisünk, hogy a közvetlenül sugártalálatot szenvedett sejtek által kibocsátott szolubilis szignáloknak fontos szerepük van ezen folyamatban. Az extracelluláris vezikulák (EV) olyan membránnal határolt struktúrák, amelyeknek a komplex tartalma alkalmassá teszi őket a *bystander*-szignál közvetítésére.

Kísérletünkben kis és nagy dózisokkal egésztest besugarazott egerek csontvelőjéből EV-t izoláltunk és egészséges egerek farokvénájába oltottunk.

Direkt besugárzás hatására az apoptizáló és DNS károsodott sejtek aránya dózisfüggően nőtt és szignifikánsan csökkent a sugárérzékeny limfocita progenitorok (L.PROG), hematopoetikus őssejtek (HSC) és mezenchimális őssejtek (MSC) száma a csontvelőben.

Hipotézisünket alátámasztja, hogy az EV-t kapott egerekben is kimutattunk szignifikáns változást. Apoptizáló sejteket a HSC és L.PROG populációban dózisfüggően detektáltunk, valamint szignifikánsan csökkent a HSC-k és MSC-k száma a csontvelőben.

Az eredmények igazolják, hogy extracelluláris vezikulák sugárzás indukálta információt képesek közvetíteni.

A KUTATÁS A DoREMi:EU-FP7, CONCERT:LEU-TRACK ÉS A NFKI:VKSZ_14-1-2015-0021 PÁLYÁZATOK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Jelenkor szekció

Keletnémet lektorátusok a Magyar Népköztársaság egyetemein (1958–1965)

Somogyi Dániel

Eötvös Loránd Tudományegyetem

dsomogyi332@gmail.com

Előadásomban a magyarországi germanisztika tanszékek és intézetek mellett 1958-tól működő német lektorátusok felállításának hátterét és ezek tevékenységét mutatom be. A vizsgálat jelenlegi szakaszában az 1965-ig tartó kezdeti periódusra koncentrálok.

A lektorként Magyarországra küldött személyek egyik feladata az egyetemi képzésben – óraadóként – való részvétel volt. Tartottak német nyelvi gyakorlatokat, valamint irodalmi, történelmi szemináriumokat is; ezek során természetesen lehetőség nyílt a keletnémet perspektívák közvetítésére. Munkakörüknek ugyanis nem kevésbé fontos részét képezte – jelentések összeállítása mellett – a propagandatevékenység („*politische Arbeit*”), amely részben a nyugatnémet befolyás semlegesítésére, kiszorítására irányult, még ha ez a vizsgált periódusban nem is volt jelentősnek mondható. A szervezeti hátteret a két ország között hivatalosan 1950 óta fennálló kulturális kapcsolatok adták, így elemzésem során is ebből a szempontból közelíték a témához.

Kutatásom forrásbázisát a berlini *Bundesarchiv*-ban és a német külügyminisztérium levéltárában fellelhető anyagok, valamint a keletnémet állam külpolitikáját bemutató dokumentumgyűjtemény tételei alkotják.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI
KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Állambiztonsági eszköztár a III. Főcsoportfőnökségen

A telefonlehallgatás

Szabó Mátyás

Magyar Állam- és Jogtörténeti Intézeti, Nemzeti Közszerolgalati Egyetem

szabo.matyas.nke@gmail.com

A XX. században működő titkosszerolgalatok a humán erőforrások mellett igyekeztek a technikai vívmányokat is felhasználni. A dagerrotípiá, a magnetofon és a telefon feltalálása, majd ezen eszközök fejlődése a polgári és katonai szférában is új távlatokat nyitott a hírszerző és az elhárító munkában is. A technikai eszközök számos fajtája kezdett megjelenni a magyar állambiztonsági szervek eszköztárában is, amelyek egységes és átfogó szabályozására az 1970-es, 80-as években került sor.

A kutatás a telefonlehallgatás kialakulását, illetve alkalmazásának szabályait és elveit mutatja be, különös tekintettel a III. Főcsoportfőnökség időszakára (1962–1990). Az 1940-es évek végén Farkas Vladimir nevéhez fűződik az ÁVH operatív-technikai alegységének megszervezése, amikor még főként gépirókat alkalmaztak az információk rögzítésére. Ehhez képest az 1970-es évek közepétől megindul az Ipoly fedőnevű automatizált rendszer kiépítése, bevezetésre kerül az interlehallgatás rendszere, egyúttal szigorúbb rendszabályok születnek. Mikor és mely szervektől származik a telefonlehallgatás gyakorlata? Milyen készülékeket használtak az állambiztonsági szervek? Hogyan zajlott a telefonlehallgatás folyamata? Az akciókat milyen konspirációs és biztonsági intézkedések mellett hajtották végre? A fenti izgalmas kérdéseket vizsgálva végül azt is megtapasztalhatjuk, hogy bár a telefonlehallgatás az egyik leghatékonyabb állambiztonsági eszköznek számított, mégis általában a többi eszközzel kombinálva került alkalmazásra az operációk során.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-2-1-NKE-87 KÓDSZÁMÚ ÚJ
NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Az 1968-as Csehszlovákia elleni intervenció a Magyar Néphadsereg páncélos csapatainak szemszögéből

Csík Ádám Lajos

Jelenkortörténeti Tanszék, Szegedi Tudományegyetem

csikadam4@gmail.com

Az 1968-as év a keleti blokkon belül a változás ígéretével kecsegtetett. Ebben élen járt Csehszlovákia az „emberarcú szocializmus kialakításával” és Alexander Dubcek kommunista első titkár. A prágai tavasz során Csehszlovákiában bekövetkező változások mind a Szovjetunió vezetését, mind a környező országok kommunista pártjait aggodalommal töltötte el. 1968 tavasza és nyara során a folyamatos egyeztetések, tárgyalások és tanácskozások után sem voltak képesek a varsói „ötök” ráerőszakolni akaratukat a csehszlovák vezetésre. A Szovjetunió vezette Német Demokratikus Köztársaság, Lengyelország, Bulgária, Magyarország alkotta formáció végül elszánta magát arra, hogy 1953 és 1956 után 1968. augusztus 20–21-én intervencióval akadályozza meg egy szocialista blokkon belül kialakuló reformfolyamatokat. Előadásom célja, hogy bemutassam a Magyar Néphadsereg páncélos alakulatai szemszögéből az intervenció eseményeit, illetve annak hétköznapijait, és az azt lezáró kivonulást. Emellett előadásomban igyekszem bemutatni, a 31. harckocsi ezred katonái mit tapasztaltak a lakosság körében a „járőröző katona” szemszögéből.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA UNKP-17-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Informatika szekció

A fertőzésterjedés gazdasági modelljei különböző hálózatokban

Dr. Krész Miklós¹, Tóth László²

¹ Informatika Alkalmazásai Tanszék, Szegedi Tudományegyetem

² Informatikai Intézet, Szegedi Tudományegyetem

kresz@jgypk.szte.hu, tlaszlo@inf.szte.hu

Az irányított gráfokkal reprezentált hálózatokon terjedő fertőzések, vírusdinamikák vizsgálata klasszikus terület az orvostudományban, azonban az utóbbi években a modellek üzleti életben való alkalmazása is előtérbe került. Munkánk során diffúziós modelleket használunk, ezek a hálózati hatás eredményeként megadják, hogy miként növekszik a megadott tulajdonsággal rendelkező (azaz fertőzött) egyedek száma.

Az eddig tanulmányozott modellek csak a fertőzöttség meglétét/hiányát képesek kezelni, azonban a gyakorlati élet kérdéseire ez nem elegendően realisztikus. Az alkalmazásoknál valójában egy kezdeti fertőzöttségi valószínűségről beszélhetünk a hálózat minden csúcsára nézve, amely a diffúziós folyamat végén egy eredményvalószínűséget ad outputként. Azt elemeztük, hogy a diffúziós modellekre definiált optimalizálási feladatok hogyan viselkednek, milyen eltérő kimeneti eredményeket produkálnak a fiktív hálózatokban. A vizsgálat során kidolgozott módszereinket keretrendszerbe foglaltuk, ebben különböző terjedési modellek definiálhatók.

Haskell programok párhuzamosítása refaktorálással

Luksa Norbert

Eötvös Loránd Tudományegyetem

luksan@eotvos.elte.hu

Programozás során sok eltérő dologra kell odafigyelni: elsősorban végezze el a program a kívánt feladatot, ám ugyanakkor legyen gyors, biztonságos, illetve a kód is legyen átlátható, tiszta. Fókuszálva a sebességre több lehetőségünk is van. Elsősorban jó, hatékony kódot kell előállítani, melyen a fordító esetleg még optimalizációval tud javítani. Azonban van egy pont, amelyet túllépve már nem tudunk egy szekvenciális programot tovább gyorsítani. Ekkor jöhet szóba a párhuzamosítás. Célunk, hogy Haskell programokon refaktorálással félautomatikusan végrehajtsuk a fenti gyorsítást, azaz párhuzamosan futó programot állítsunk elő. A refaktorálás alatt most szemantika-megőrző forráskód-transzformációkat értünk, melyeket refaktoráló eszközzel végezhetünk el.

Az Eden a Haskell nyelv egyfajta kiterjesztése, melyben párhuzamosan futó processzek definiálhatók, kommunikációs topológiák írhatók le, és algoritmikus szkeletonok segítségével fogalmazhatunk meg párhuzamos számításokat. Kutatásom célja az Eden és a Haskell nyelv közötti átalakítások megvalósítása. A párhuzamosító transzformációkat a Haskell Tools refaktoráló rendszerben kívánjuk elkészíteni, a transzformációkat absztrakt szintaxisfáról absztrakt szintaxisfára való leképezés formájában adjuk meg.

Képrekonstrukció LBP prior használatával

Szűcs Judit

Képfeldolgozás és Számítógépes Grafika Tanszék, Szegedi Tudományegyetem

jszucs@inf.u-szeged.hu

A tomográfia általánosságban szeleteken alapuló képalkotást jelent. Diszkrét esetben a képrekonstrukciós alapfeladat kétdimenziós képek előállítása a különböző irányokból, párhuzamos vonalak mentén gyűjtött vonalmenti összegekből. Ezeket nevezzük vetületeknek. A bináris tomográfiában (BT) a kiindulási és az eredményképek is csak két értéket vehetnek fel: 0 és 1.

A rekonstrukció megvalósításához különféle módszerek állnak rendelkezésünkre, melyek közül az egyik az, hogy a feladatot egy optimalizálási problémára írjuk át. Az optimalizálandó célfüggvény egyik tagja az előállított bináris kép vetületi adatahoz való igazodását, másik tagja pedig ez előzetes információnak való megfelelését méri. Sokszor megfigyelhetünk a képeken valamilyen strukturáltságot, mely az ábrázolt objektumra vonatkozó fizikai törvényszerűségek mentén alakul ki. Ilyenek például a körlap, körgyűrű, meghatározott irány mentén kialakuló repedések, a csont belső szerkezetét leíró vagy habszerűen kialakuló struktúrák.

Jelen kutatás során egy olyan újfajta rekonstrukciós szemléletet mutatunk be, melynek során felhasználjuk a kép struktúrájáról ismert információt. A prior információt előre meghatározott osztályok alapján, példaképek segítségével, mintavételezéssel nyerjük. A módszer hatékonyságát empirikus kísérletekkel támasztjuk alá.

A KUTATÁS AZ EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00002 AZONOSÍTÓSZÁMÚ, „INTEGRÁLT KUTATÓI UTÁNPÓTLÁS-KÉPZÉSI PROGRAMOK AZ INFORMATIKA ÉS SZÁMÍTÁSTUDOMÁNY DISZCIPLINÁRIS TERÜLETEIN” CÍMŰ PROJEKT TÁMOGATÁSÁVAL JÖTT LÉTRE.

Gerincgörbületek kirajzolása sugárterhelés-mentesen

Kocsis Ábel, Bór Dorina

Eötvös Loránd Tudományegyetem

kocsis.abel.98@gmail.com

A XXI. században a gerincferdülés a gyermekek népbetegségének számít. Ennek oka, hogy ébren töltött idejük több, mint felében ülnek, méghozzá nem egyenes testtartással, hanem tabletek, okostelefonok vagy laptop fölött görnyedve. Ehhez adódik még a nehéz iskolatáska viselése. Emellett a diákok nem mindig veszik komolyan az iskolai védőnői szűréseken felállított diagnózist.

A fenti problémákat összegezve egy olyan eszközre van szükségünk, amely felhívja a fiatal korosztály figyelmét a gerincproblémák és kezelésük fontosságára azzal, hogy bemutatja nekik gerincállapotukat egy általuk is értelmezhető ábrán. Az eszköz ugyanakkor segítséget nyújthat az iskolai szűréskor vagy az otthoni gerinckontroll során is.

Az eszköz nélkülözhetetlen része az NI myRIO-ja. Az energiaellátást biztosító akkumulátorral és a méréshez szükséges szenzorokkal együtt a myRIO-t a prototípusban egy Legokerettel fogtuk össze. A myRIO-t használhatjuk kapcsolattartásra, mivel routerként is üzemel, így képes interneten keresztül kommunikálni, és adatokat küldeni a mérést irányító laptopnak. A myRIO-ban található gyorsulásmérő értékeiből következtethetünk az adott pillanatban a függőlegestől mért eltérésre és ennek alapján a görbületre. Célunk tehát a következő: az axistól mint kiindulási ponttól kezdve a távolság függvényében ábrázolni a gerinc alakját.

A görbe kirajzolásához tudnunk kell azt is, hogy éppen hol tartunk a gerincen. Ezt a feladatot korábban egy ultrahangszenzorral oldottuk meg, amely azonban megbízhatatlannak és pontatlannak bizonyult.

Ezeket a hibákat küszöböli ki az új megoldás, egy encoder, melynek működéséhez fényforrásra és fotoszenzorra van szükség. Infra LED és az ehhez tartozó érzékelő használatával kerüljük el, hogy a mesterséges fény befolyásolja a mérést.

A megvalósításhoz saját tervezésű kerekeket nyomtattunk. A mérés pontosabbá tételéhez szükséges, hogy a réseket a két keréken felváltva érje a fény. „O”-gyűrűk felhelyezésével megoldottuk, hogy a kerekek együtt forduljanak. A gyűrűk anyaga biztosítja az eszköz bőrhöz való tapadását és egyben a vizsgált személy védelmét is.

Irodalomelmélet szekció

Állaton innen, emberen túl Callisto állattá válásának biopoétikai olvasata Ovidius *Fastijában*

Dobos Barna

Ókortudományi Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

dobosb91@gmail.com

Előadásomban Ovidius *Fastijának* második énekében kívánom elemezni Callisto, a vadászlány történetét. Kísérletet teszek az elbeszélt szereplők (anya és fia) határhelyzeteinek bemutatására és interpretálására. Ovidius elbeszélésében az emberi és állati lét köztes térénumban rekedt lány alakja keltheti fel az olvasó figyelmét, mely határhelyzet nem oldódik fel (ellentétben Io esetével): a csillaggá válás után anya és fia – a medve és a vadász – az örök félre- és meg nem értés szituációjába merevedik. Az egzisztenciális liminalitást a tudásszintek összemosása, elhomályosítása teszi még izgalmasabbá: vajon mennyire lehet az elbeszélőnek hitelt adni, aki a medve morgása mögött emberi érzelmeket hall ki? A történetet a *Metamorphoses*-ben is hosszan elbeszéli Ovidius, ami egy újabb kedvező lehetőséget ad, hogy a két nagy művet összeolvassuk, azok dialogikus viszonyának vizsgálatát tovább mélyítsük. Végül az egyén, a szubjektum önmeghatározási kísérletére is rákérdezek: a mindenkori *másik* lehet-e egy állat; másrészt az állaton keresztül a társadalom, a civilizált ember mennyiben tud magára is rákérdezni? Ezeket a ma igencsak aktuális kérdéseket, bioetikai problémákat a római irodalom egyik legmerészebb alkotója, Ovidius sem hagyja érintetlenül.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-1-I-ELTE-003 KÓDSZÁMÚ ÚJ
NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

A töredék esztétikája Kavafisz *Athür havában* című versében és Ausonius 37. epigrammájában

Kárpáti Bernadett

Eötvös Loránd Tudományegyetem

k1993b@gmail.com

Konsztandinosz P. Kavafisz verseiben gyakran különféle tárgyak – egy-egy (fény)kép, csillár, meggyújtott lámpa – szövegben való megjelenése vonja maga után a kontemplációból fakadó visszaemlékezést, s ily módon e tárgyak mintegy fetisizálódnak: tétjük maga a poétikus megszólalás lehetősége. Más esetekben egy érme, feliratgyűjtemény vagy éppen sírfelirat, valamint a versszöveg közötti intermediális áthangolás képez termékeny feszültséget. Az *Athür havában* című versben is egy sztélé, egy objektum kerül fókuszpontba, a szövegbeli én pedig a megrongálódott sírfeliratot igyekszik kibetűzni. Ugyanez a fiktív szituáció jelenik meg a 4. századi költő, Ausonius epigrammájában is, s a két vers összeolvasásában az válik láthatóvá, hogy mindkettőnek központi problémaköre maga a *szöveg*: a szöveghagyományozódás, a szövegromlás, a fragmentáltság jelensége, melyen keresztül a materiális meghatározottságra, a szöveghordozók problémájára is rákérdeznek. Azonban a kiolvashatóság – ha tetszik, a megismerés – problémáját a két vers radikálisan eltérő előjellel tematizálja: előadásomban e kétféle esztétikai modell bemutatására teszek kísérletet.

Érzékenység és természetfeletti Ann Radcliffe regényeiben

Kovács Györgyi

ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola, Modern angol és amerikai irodalom és kultúra program

kovacsgyorgyi0528@gmail.com

Ann Radcliffe a gótikus irodalomkritikában sűrűn emlegetett név, regényeivel kapcsolatban a leggyakrabban használt kifejezés a „megmagyarázott természetfeletti”: más gótikus regényekkel ellentétben a látszólag természetfeletti jelenségekről sorra kiderül, hogy teljesen természetes okuk van. A testetlen hang forrása nem egy szellem, hanem egy titkos járatban rejtőzködő férfi, és a babona szerint a halál közeledtét jelző éjszakai énekszó csupán egy álmatlan apácától származik. A nem irodalomtudományi érdeklődésű közönség arról ismerheti Ann Radcliffe-et, hogy Jane Austen *A klastrom* című regényének filmváltozatában a hősnő elégeti Radcliffe leghíresebb regényét, az *Udolpho rejtelseit*. Előadásomban emellett érvelek, hogy az *Udolpho rejtelseiben*, illetve két kevésbé ismert regényében, a *Szicíliai románcban* és *Az erdő románcában* vannak olyan rejtélyes események, amelyek nem kapnak magyarázatot, így a természetfeletti létezése a regények világában nincs teljesen kizárva. Kitérek arra is, hogy ezek a megmagyarázatlan jelenségek az egyes szereplők érzékenységeivel (szentimentalizmusával) vannak összefüggésben; valamint hogy azok az érzések, amelyeken a szereplők nem tudnak úrrá lenni, tényleges fizikai következményekkel fenyegetnek.

Örület és határátlépés a 19. századi orosz prózában

Kóti Regina Zsófia

Szláv Intézet, Szegedi Tudományegyetem

kotiregina@gmail.com

Az orosz irodalom fejlődése során az örület mint szűzsét meghatározó téma nagy hangsúllyal jelenik meg a 19. századi orosz prózában. Számtalan figyelemre méltó, az örület fenoménjával foglalkozó elbeszéléssel találkozhatunk olyan írók életművében mint Gogol, Herzen vagy Csehov, de a magyar olvasóközönség előtt kevésbé ismert Vszevolod Garsint és Nyikolaj Leszkovot is foglalkoztatta a téma. Érdekes csoportot alkotnak azon művek, amelyekben a cselekmény teréül részben vagy egészben örültekháza szolgál. Az elemzésre kerülő elbeszélések e közös jegye nyomán az előadás egyik célja annak a bemutatása, hogy milyen térpoétikai jellegzetességei lehetnek az örület irodalmi megjelenítésének. Elsőként ezen a ponton kap figyelmet a perifériára szorítottság, a határ és ezek kifejezése a térvizonyok nyelvén.

A határjelenségek és határátlépések továbbá a narratológiai eszköztár szintjén is értelmezhetők, például olyan különleges formákon keresztül, mint a diegetikus szintek határainak megsértése. Ez utóbbi vizsgálata adja az előadás másik alappillért, valamint ehhez kapcsolódik az elbeszélésekben megfigyelhető tükörjelenségek értelmezési kísérlete. Mondhat-e igazat a tükör egy megkettőzött tudatú, bomlott elméjű irodalmi hős számára?

Az irodalomkritikus új ruhája

Bodó Bence Levente

Irodalomtudományi Doktori Iskola, Eötvös Loránd Tudományegyetem

Angol Irodalom és Kultúra a Középkorban és a Koraújkorban Doktori Program

bodo.bence.levente@gmail.com

Narratív szövegeink többsége vizuális világot épít megannyi hétköznapi tárgyból, melyek szövegszerű testükön hordozzák az írói és befogadói világ kulturális jelentésrendszerét. Ruháink sem kivételek. Nem kell, hogy az ördög Pradát viseljen, hogy belássuk a viselettörténet és -elmélet jelentőségét az irodalom(kritiká)ban. Ahogy James Joyce mondaná „a szereplőket egyszerűen fel kell öltöztetni.”¹ Ezt idézve kezdődik Margarita Estévez-Saá és Noemí Pereira-Ares 2012-es tanulmánya, mely az öltözködés szimbolikus és kulturális viszonyrendszerét fejti fel az *Ulysess*-ben. A tanulmány egy, a kétezres évek közepén elindult új irodalomkritikai áramlatba csatlakozik, amely szövegértelmezésében különös figyelmet szentel az öltözködés megjelenésének, kritikai megítélésének és kulturális jelentésrendszerének. A friss szemlélet egyre jelentősebb konferencia-előadásokat, cikkeket és monográfiákat enged útjára, amelyek feltárják, hogy Angela Carter *Szépség és Szörnyeteg* témájú modern meséiben hogy válik a ruha másodlagos bőrré, a bőr elsődleges ruhává, hogy az egyenruhák miként szövik át William Shakespeare IV. és V. *Henrikét*, vagy hogy John Milton *Elveszett Paradicsomában* miért a bűn jele, ha felöltözünk. Előadásom célja rövid áttekintést adni az öltözködés-központú irodalomkritikáról, főbb elveiről és eredményeiről.

(1) „We’ll simply have to dress the character” (243).

Kémia szekció

Alkoholok szelektív oxidációja vizes terc-butil-hidroperoxiddal $\text{FeCl}_3 \cdot 6 \text{H}_2\text{O}/\text{SiO}_2$ katalizátoron

Pósa Szonja Polett¹, Dr. Bogár Krisztián^{1,2}

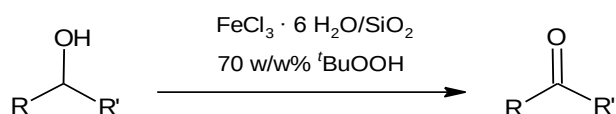
¹Szegedi Tudományegyetem, TTIK, Szerves Kémiai Tanszék

²Szegedi Tudományegyetem, GYTK, Gyógyszeranalitikai Tanszék

posszonja@gmail.com, bogar.krisztian@chem.u-szeged.hu

Alkoholok szelektív oxidációja a megfelelő karbonilvegyületekké az egyik legfontosabb szintetikus transzformáció a szerves kémiában, mivel ezen folyamat termékei nagyon értékes intermedierek¹. Napjainkban a kutatók nagy figyelmet fordítanak arra, hogy új típusú fém-katalizált stratégiákat fejlesszenek ki alkoholok oxidációjára, és ezzel helyettesítsék a meglévő hagyományos oxidációs reakciókat, amelyek során sztöchiometrikus mennyiségben alkalmaznak sokszor agresszív és mérgező oxidálószeret². Ennek megvalósítása érdekében a vegyipar komoly erőfeszítéseket tesz, hogy hatékonyabb, gazdaságosabb, szelektívebb és környezetbarátabb oxidációs módszereket fejlesszen ki.

Célul tűztük ki, hogy olyan hatékony katalitikus rendszert dolgozzunk ki alkoholok oxidációjára, amely hatékony, olcsó, és enyhe körülmények között akár gramm skálán is kényelmesen elvégezhető. Katalizátorként szilikagélen diszpergált vas(III)-kloridot, oxidálószerként pedig a kereskedelmi forgalomban is kapható terc-butil-hidroperoxid 70 %-os vizes oldatát használtuk (1. ábra).

Alkoholok oxidációja vas-katalizátor jelenlétében

A reakciókörülmények optimalizálásával enyhe kondíciók között az alkoholok a megfelelő karbonilvegyületekké oxidálhatók jó hozammal, rövid idő alatt.

Referenciák

J.-E. Bäckvall (Ed.); *Modern Oxidation Methods*, Wiley-VCH, Weinheim, **2004**.

G. Tojo; M. I. Fernandez; *Oxidation of Alcohols to Aldehydes and Ketones*, Springer, New York, **2006**.

Fotoaktív azobenzolokat tartalmazó dinamikus határfelületi rendszerek

Vlocskó Rita Bernadett¹, Kunfi Attila², Dr. London Gábor³

¹ MTA TTK Szerves Kémiai Intézet, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

^{2,3} MTA TTK Szerves Kémiai Intézet, Funkcionális Anyagok Kutatócsoport

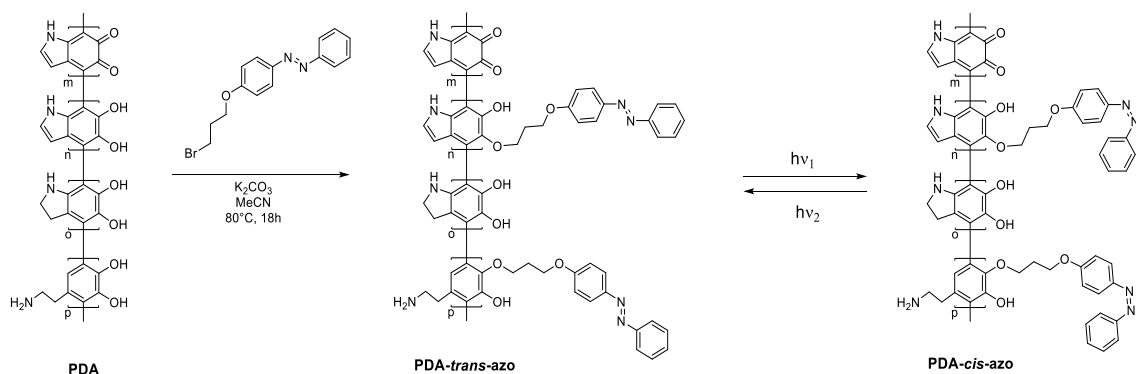
vlocsko.rita.bernadett@gmail.com

Vajon lehetséges-e olyan molekuláris rendszereket felépíteni, amelyekben kémiai és/vagy fényenergiával működő, irányított mozgást végző nanoméretű gépezetek komplex feladatokat látnak el?

A szintetikus molekuláris motorok és kapcsolók területén széles körben elfogadott nézet, hogy a hasznosításukhoz vezető egyik út nagyszámú molekula határfelületeken történő integrálása. Az integrálás módja azonban számos alapvető kérdést vet fel. Milyen típusú anyagok alkalmasak molekuláris kapcsolók hordozóinak? Valóban korlátozódik-e a hordozó anyagok köre az irodalomban széleskörűen vizsgált arany, illetve szilícium alapú felületekre? Lehetséges-e alakjukban, méretükben és felületi összetételükben heterogénebb polimer felületek, illetve részecskék alkalmazása?

A polimer típusú nanorészecskék több különböző felületi funkciós csoporttal rendelkezhetnek, így akár eltérő tulajdonságú molekulákat is rögzíthetünk ugyanazon a felületen, ami komplexebb feladatok elvégzését teszi lehetővé. Ilyen polimer például a polidopamin (PDA), melynek katekol típusú hidroxil, valamint amin funkciós csoportjai eltérő reakciókba vihetők.

Munkám célja PDA/fotoaktív kapcsoló rendszerek létrehozása azovegyületek segítségével. Ennek egyik része azobenzol származékok előállítása és olyan reakciók kutatása, amelyekkel az előállított azovegyületek szelektíven reagáltathatók a PDA funkciós csoportjaival, másik része a beépített fotoaktív kapcsolók működőképességének vizsgálata. A működőképesség akadálya lehet a PDA félvezető jellege, mely a kapcsolásra szánt gerjesztési energiát elvezetheti a kapcsolóról.

Egy általunk szintetizált azobenzol származék PDA felülethez történő rögzítése. A rendszer megfelelő hullámhosszúságú fénnel történő besugárzás hatására konfiguráció változás történik.

A felületi érdesség hatása fotoreaktív vékonyrétegek nedvesedési tulajdonságaira

Mérai László, Deák Ágota, Janovák László

Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszék, Szegedi Tudományegyetem

merailaszlo19941222@gmail.com

A lótoszlevél-szerű, mesterséges vízlepergető-öntisztuló felületek fejlesztése számtalan alkalmazási lehetőségüknek köszönhetően kiemelt figyelmet élvez az anyagkutatók körében. E területen újszerű megoldásnak számít a felületek nanoméretű fotokatalizátor-szemcsékkel történő érdesítése és az így létrehozott bifunkciós rendszerek hasznosítása.

Munkánk során ennek fényében szuperhidrofób- és szuperhidrofil vékonyrétegeket alakítottunk ki eltérő hidrofilitású polimerek (poli-perfluorodecil-akrilát és poli-2-hidroxietyl-akrilát), valamint nanoméretű és plazmonikus tulajdonságú Ag-TiO₂ fotokatalizátor alkalmazásával. A fotokatalizátor felületérdesítő hatását a nedvesedési tulajdonságok kontaktszög vizsgálata, valamint pásztázó elektronmikroszkópiás és 3D-röntgen-mikrotomográfiás felvételek révén igazoltuk. Vékonyrétegeink összetétellel szabályozható nedvesedési tulajdonságokkal rendelkeztek, emellett ehhez mérten változó fotokatalitikus aktivitást mutattak mind szilárd/folyadék, mind szilárd/gáz határfelületen.

Munkacsoportunk ezen felül eredményeket ért el olyan szilikonalapú bevonatok fejlesztése terén is, melyek fotokatalitikus és vízlepergető jellegük mellett öngyógyító karakterrel is rendelkeznek azáltal, hogy az extrém nedvesedést eredményező érdes felületi struktúra önszerveződő módon alakul ki.

Referenciák

Deák, Á.; Janovák, L.; Csapó, E.; Ungor, D.; Pálinkó, I.; Puskás, S.; Ördög, T.; Ricza, T.; Dékány, I.; *Applied Surface Science*, **2016**, (389), 294-302.

Janovák, L.; Dernovics, Á.; Mérai, L.; Deák, Á.; Sebők, D.; Csapó, E.; Varga, A.; Dékány, I.; Janáky, C.; *Chemical Communications*, **2018**, (54), 650-653.

A KUTATÁST A GINOP-2.3.2-15-2016-00013., ILL. AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA UNKP-17-2-I-SZTE-36 SORSZÁMÚ PÁLYÁZAT TÁMOGATTA.

Bioortagonálisan kapcsolható jelzőmolekulák szintézise fluoreszcens szuperfelbontású mikroszkópiához

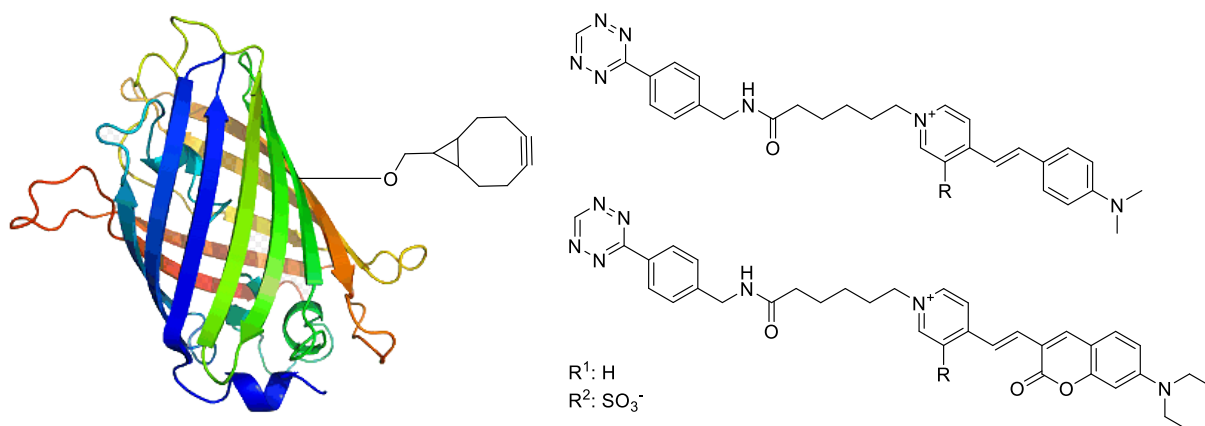
Telek András, Cserép B. Gergely, Kele Péter

Szerves Kémiai Intézet, MTA TTK

telek.andras@ttk.mta.hu

A szuperfelbontású fluoreszcens mikroszkópos technikák felfedezése napjaink egyik legnagyobb tudományos eredménye a kémiai kutatásban, de alkalmazási lehetőségei miatt a biológiában is. Mi sem mutatja ezt jobban, mint hogy 2014-ben ezen technológiák kifejlesztéséért ítéltek oda a kémiai Nobel-díjat. E technológiák alkalmazásához speciális fluoreszcens jelzővegyületekre van szükség, különösen, ha a biológiai alkalmazásukra gondolunk. Ez a kémiai biológiai kutatások egyik legaktuálisabb kihívása.

Munkám célja négy olyan festékmolekula szintézise volt, melyek megfelelően funkcionálizálva nagy specificitással és gyorsan kapcsolhatóak a megfelelően módosított célmolekulához (fehérjéhez). Négyféle festékvázal dolgoztam, ami lehetővé teszi az egyes vázak közötti különbségek feltérképezését, valamint azokon belül egyes funkciós csoportok szerepének vizsgálatát. A fluorofórok iránti legfontosabb elvárásaink a nagy fotostabilitás, a látható tartományban való gerjeszthetőség és a vörös-közeli IR tartományban való emisszió volt. Választásunk ezért a kutatócsoportban korábban kifejlesztett fluoreszcens vázakra esett, melyek mindezen feltételeknek eleget tesznek (1,2). A festékvázak szintézisét követően azokat összekapcsoltam egy tetrazin funkciós csoporttal, mely alkalmassá teszi a jelzővegyületeket a fiziológias körülmények között is elvégezhető gyors és specifikus jelölésre.

Referenciák:

- (1) Kele, P. *et al.*, *Org. Biomol. Chem.* **2009**, 7, 3486.
- (2) Nagy, K. *et al.*, *Chem. Asian J.* **2010**, 5, 773.

Biológiailag aktív kumarinszármazékok vizsgálata

Pósa Vivien¹, Enyedy Éva Anna¹, Teresa Żolek²,
Kinga Ostrowska², Dorota Maciejewska²

¹ Szegedi Tudományegyetem, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék

² Department of Organic Chemistry, Medical University of Warsaw

posavivien@gmail.com, enyedy@chem.u-szeged.hu, tzolek@wum.edu.pl,
kostrowska@wum.edu.pl, dmaciejewska@wum.edu.pl

Egy potenciális gyógyszer szervezetben való tartózkodási idejét és célba jutását alapvetően befolyásolja a vérszérum-alkotókkal való kölcsönhatása. A humán szérum albumin (HSA) a vérben legnagyobb koncentrációban megtalálható szállító fehérje, mely sokféle hatóanyag megkötésére képes. Fontos a HSA-nal való kölcsönhatás, melynek ismeretében a farmakokinetikai viselkedésüket jobban megérthetjük.

A *kumarinok* jól ismert biológiailag aktív vegyületek, származékaik között vannak pl. rákellenes (vastagbélrák) és antipszichotikus szerek is. Az általunk vizsgált származékok az 5HT_{1A} szerotoninreceptor szubsztrátjai, mely receptor gátló neurotranszmissziót közvetít. A vizsgálandó vegyületekben a kumarin- és a piperazinegységet különböző hosszúságú (CH₂)-egységek kötik össze, illetve más szubsztituenseket tartalmaznak. Elsősorban a HSA-nal való kölcsönhatásukat vizsgáltuk, illetve az eltérő szerkezet hatását a lipofilitásra és a proton disszociációs állandókra. Spektrofotometriás titrálással határoztuk meg a proton disszociációs állandókat, illetve a HSA-nal való kölcsönhatásuk vizsgálatára spektrofluorimetriás módszert alkalmaztunk. Elsősorban Triptofán-kioltásos méréseket végeztünk, de a molekulák saját emisszióján keresztül is követtük a reakciót. Meghatároztuk a kötési állandókat, kötőhelyeket és a kölcsönhatás sebességét.

A mérések eredményeként információt kaptunk arról, hogy a választott biológiailag aktív vegyületek fiziológiás körülmények között milyen protonáltsági állapotúak és milyen töltésűek, milyen az oldhatóságuk és sejtmembránon való átjutási képességük. Emellett arról, hogy a vér legfontosabb szállító fehérjéjével milyen kölcsönhatásba lépnek, ezáltal a farmakokinetikai viselkedésük is jobban megérthető.

Intranazális bevitelre szánt Levodopa tartalmú porkeverékek szemcseméret-csökkentése száraz ko-örléssel és fiziko-kémiai paramétereik vizsgálata

Kiss Tamás, Katona Gábor¹, Alapi Tünde², Bartos Csilla¹, Révész Piroska¹

¹ SZTE GYTK Gyógyszertechnológiai és Gyógyszerfelügyeleti Intézet

² SZTE TTK Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék

ktoomi95@gmail.com

A Parkinson-kór az egyik legelterjedtebb neurodegeneratív betegség, melynek kezelésére a Levodopát (LEVO) használják. A forgalomban lévő készítmények tablettá formában kaphatók, így számos hatás, mint például a *first-pass* hatás (FPE), illetve a periférián történő dekarboxileződés következtében a hatóanyag biohasznosíthatósága kicsi. Nazális bevitellel csökkenthető a dózis, ennek következtében a mellékhatások is.

Munkánk során LEVO és 7 segédanyag (hidroxipropil-metil-cellulóz (HPMC), polivinil-pirrolidon (PVP), mannitol, polivinil-alkohol (PVA), aszkorbinsav, α -ciklodextrin, EDTA) különböző arányú termékeit állítottuk elő bolygó malomban száraz ko-örléssel. Megvizsgáltuk a meghatározott időpontokban vételezett minták szemcseméret-eloszlását, valamint a terméken belüli interakciókat. Porröntgen diffrakcióval meghatároztuk a minták kristályossági fokát, differenciális pásztázó kalorimetriával a termikus tulajdonságokat, illetve mértük a segédanyagok *in vitro* kioldódásra kifejtett hatását.

Mind a 7 segédanyaggal sikerült megfelelő szemcseméretű terméket előállítani (10–45 μ m), ami biztosítja az orrpor megfelelő mértékű megtapadását az ornyálkahártyán. A minták kristályossága csökkent az örlés hatására, amorfizációt egyik esetben sem tapasztaltunk, ami további stabilitási problémákhoz vezethetne. Az *in vitro* diffúziós vizsgálatok alapján elmondható, hogy a PVP javítja legjobban a hatóanyag kioldódását.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA UNKP-17-2 I-SZTE-26 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Jog és szociológia szekció

Az otthoni iskoláztatás szabályozása az Egyesült Államokban

Garai Luca

Angol-Amerikai Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

garailuc@gmail.com

Az Egyesült Államokban az elmúlt két évtizedben jelentősen növekedett a magántanulói státuszú gyermekek száma¹. Ma az iskoláskorú amerikai népesség nagyjából 3,4 %-a magántanuló, szemben a XX. század végén számlált 1,7 %-kal. A folyamatos növekedés számos kérdést felvet az otthoni iskoláztatás hatékonyságát illetően. Az Egyesült Államokban jelenleg meglehetősen enyhe jogszabályok vonatkoznak az otthoni iskoláztatásban részt vevő szülőkre és diákokra. A legtöbb államban nem szükséges képesítés ahhoz, hogy egy szülő otthon tanítsa gyermekeit. Továbbá a tanításra fordított idő és a kötelezően tanítandó tárgyak csoportja számos államban nincs szabályozva, vagy nem elégséges ahhoz, hogy a diákok életkoruknak megfelelő tudásszintet érjenek el. A szintfelmérést és értékelést pedig csupán néhány állam követeli meg, így gyakran lehetetlen megállapítani a diákok által megszerzett tudás mértékét. Az előadás arra kíván rámutatni, hogy ezek a tényezők együttesen veszélyt jelentenek a magántanulói státuszú diákok tanulmányi előrehaladására, ezért az USA-ban szigorúbb szabályozásra lenne szükség az otthoni iskoláztatásban.

- (1) A magyar törvényekkel ellentétben az Egyesült Államokban a magántanulói státuszú diákok nem feltétlenül állnak tanulói jogviszonyban egy oktatási intézménnyel, az otthoni iskoláztatás szabályozása állami szinten történik.

A szolgáltató közigazgatás

Marsovszki Ádám

Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Szegedi Tudományegyetem

marsovadam@gmail.com

A szolgáltató közigazgatás egy újfajta gondolkodásmódot testesít meg a rendszerváltás körüli, illetve az azt megelőző közigazgatási rendszerekhez képest. Az új irány egy olyan szemléletváltás jelent, ahol már sokkal kevésbé jellemző a hierarchia az ügyfél és a közigazgatás közötti viszonyra. Helyette inkább az együttműködés, a mellérendelt viszony és az ügyfél partnerként való kezelése a meghatározó.

A szolgáltató, vagyis ügyfélbarát közigazgatás kiépítését számos fejlesztés segíti, mint például a digitalizáció, az elektronikus ügyintézési lehetőség kiépítése, az egyszerűbb, olcsóbb, gyorsabb és hatékonyabb eljárások, valamint a kormányablakok felállítása.

A paradigmaváltás első, legmeghatározóbb lépéseit a Magyar Program 11.0 irányozta elő, amely az ügyfélközpontú, szolgáltató közigazgatás kialakítását szorgalmazza, az ügyfelek terheinek csökkentése és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása kiemelten fontos területként lett megjelölve.

A „Közigazgatás és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program” a 2014–2020 közötti időszak közigazgatási és a közszolgáltatási rendszer fejlesztésének irányait jelöli ki, nagy hangsúlyt fektetve a professzionalitás–megbízhatóság, költséghatékonyság–versenyképesség és a szervezettség–ügyfélközpontúság követelményekre.

Az „Egyszerű Állam Programmal” a vállalkozók bürokratikus terhei csökkentésre kerültek. Az információs társadalom elvárásainak megfelelően az eljárások egy része egyszerűbb lett és az ügyfélterhek is csökkentek számos eljárás esetén. A „Bürokrácia- Csökkentő Program” számos eljárást tett egyszerűbbé és az „Állami Rezsicsökkentő Program” nyomán egyes hatósági eljárási illetékek és igazgatási szolgáltatási díjak eltörlésre kerültek. A „Digitális Jólét Program” keretein belül pedig az elektronikus közigazgatási eljárásokhoz való hozzáférhetőségét, illetve az ügyfelek „digitális felzárkóztatását” szeretnék elérni a döntéshozók.

Az előadás során azokat a fejlesztéseket szeretném kiemelni, amelyek kifejezetten az ügyfélbarát és szolgáltató közigazgatás kiépítését segítik. Továbbá kitérek azokra az intézkedésekre is, amelyek az ügyfelek – elektronikus közigazgatási eljárásokhoz való – hozzáférését hivatott előmozdítani.

A kutatás deskriptív és analitikus módszereken nyugszik, vagyis a vizsgálat alapjául leginkább jogszabályok, szakirodalmak, közigazgatás fejlesztési dokumentumok és kormányzati célkitűzések szolgálnak.

A kutatás célja, hogy meghatározza a szolgáltató közigazgatás fogalmát, hogy összefoglalja az „ügyfélbarát intézkedéseket” és ráirányítsa a figyelmet további fejlesztési lehetőségekre.

Munkacsoportokon belüli véleményvezérek kapcsolathálója, saját és környezetük elégedettsége

Kökény Martina

Társadalmi Tanulmányok, Eötvös Loránd Tudományegyetem

kokenymartina@gmail.com

Előadásomban munkacsoportok véleményvezéreinek elégedettségét szeretném vizsgálni a saját csoportjaikon belül. Kapcsolathálózat-elemzéssel megállapítom, hogy az egyes munkacsoportokon belül alakultak-e ki véleményvezérek, s ha igen, az ő céggel, munkával való elégedettségük korrelál-e a saját csoportjukban lévő többi munkatársával.

A kapcsolatháló-kutatások a fizika és a matematika területein kívül az antropológiából gyűrűztek bele a társadalomtudományokba. A szervezeti kapcsolathálózat-kutatások gyökereit az 1970-es években már megtaláljuk. Ott Bruce Kapferer egy afrikai ruhagyárban végzett terepmunkája során talált összefüggést a sztrájk és a kapcsolathálós adatok között. Adatai szerint a sztrájkot megelőzően a szervezet kapcsolathálójának centralizáltsági mutatója 0,28-ról 0,45-re nőtt. Előtte Lazarsfeldnél olvashatunk véleményvezérek relációs kapcsolataival foglalkozó elméletekről, később Katznál ezen emberek fontos szerepeiről, funkciójukról az információáradásban, a csoportokban. Hogy ki a véleményvezér, arról a szakirodalom eltérően vélekedik. Weimann azt írja, hogy „vezető” szó helyett a „befolyásoló” sokkal találóbb lenne. Saját kutatásomban én a véleményvezetőt három dimenzió alapján állapítom meg. Itt az a véleményvezér, akinek a szavára a saját munkacsoportja hallgat, a csoport tagjai őt nagyra értékelik, és szívesen kérnek tőle segítséget.

Kutatási kérdéseim között szerepel, hogy elégedettebbek-e a véleményvezérek fizetésükkel, munkahelyükkel a csoport többi tagjával összevetve. Emellett, hogy a véleményvezérség és a szervezetenél való munkaviszony tervezett hosszúsága összefügg-e. Esetleg a véleményvezér elégedettsége kihat-e a csoportra, befolyásoló tényező-e? Van-e olyan véleményvezér, aki magasabb bérért, nagyobb megbecsülésért elmenne a cégtől, vannak-e negatív hatást kiváltó véleményvezérek?

A szervezetszociológián belül a véleményvezérek szerepével 2017 őszén kezdtem el foglalkozni.

Jelenleg a véleményvezérekkel kapcsolatos szakirodalmat összesítve arra jutottam, hogy Weimann értelmezését tartom a legrelevánsabbnak az általam vizsgált munkacsoportok kapcsolathálójában, és kutatásomban is ezt veszem majd alapul.

Munkaérték preferencia vizsgálat az X, Y és a Z generációban

Hadadi Ágnes

Ergonómia és Pszichológia Tanszék, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

hagnes2212@gmail.com

A generációk közötti különbségek munkapszichológiai szempontú kutatása munkaadói és munkavállalói oldalról is fontos kérdés. Több változás következik be a klasszikus munkafogalmat illetően pl. a munka téri-idői egysége megbomlik, multikulturális és multigenerációs munkahelyek jelennek meg. A klasszikus életpályamodell felbomlott, átalakult a munkanélküliséghez való viszonyulás is: a rövidebb/hosszabb megszakítások már teljesen átlagosnak számítanak.

Jelen kutatás célja egy árnyaltabb kép felvázolása a generációk között tapasztalható munkaérték különbségekről, illetve arról, hogy ennek ismeretében hogyan lehetne motiválni a különböző generációk munkavállalóit. A munkaérték a munkavállaló munkával kapcsolatos attitűdjére utal, mi fontos számára a munkahelyén. Mivel az egyén személyes preferenciái és motivációs tényezői is befolyásolják a munkaértékeit, fontos ezeket vizsgálni. Fókuszcsoportos interjúkon eddig 55 fő vett részt, az eredmények alapján különbségek mutatkoznak a generációk között a munkaértékeket tekintve.

Az eltérések ismeretében olyan hasznos, gyakorlati módszereket tudunk megalapozni, melyek segítségével a multigenerációs munkahelyek ösztönzéssel és munkatársi kapcsolatokkal összefüggő kérdéseit és problémáit hatékonyabban tudjuk kezelni, illetve ehhez kapcsoltan megfelelő eszközöket tudunk adni a vezetők kezébe is.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-2-II KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Városfejlesztési projektek társadalmi megítélésének különbségei és területi eltérései

Nagy Ilona

Társadalomtudományi Intézet, Szegedi Tudományegyetem

nagyilona4918@gmail.com

A településfejlesztési gyakorlatban a lakosok gyakran csak utólag fejthetik ki a véleményüket a programokkal kapcsolatban. Azonban feltételezhető, hogy az érintett lakosság különböző megítéléssel rendelkezik a lakókörnyezetére ható projektekről.

A Szegeden lefolytatott kérdőíves felmérés-sorozat elmúlt évekbeli felvételezéséből nyert adatokból sokváltozós statisztikai módszerekkel az aktuális projektek megítélésük szerinti átlagait, összekapcsolódását, valamint véleményezésük különbségeinek okait igyekszünk feltárni, különösen hangsúlyt fektetve a térbeliség szerepére Szeged példáján.

A vizsgálat eredményei alapján megjeleníthetők a fejlesztési elképzelések többdimenziós skálázási mintázatai és cluster-elemzéssel jellemezhetők a projektek főbb csoportjai a lakossági vélemények alapján. A fejlesztések térbeli vonatkozásait tekintve területileg is láttathatók a társadalmi megítélések átlagai, valamint kiszámíthatók főbb cluster-típusaik a városban.

Földrajz és földtudomány szekció

Honnan jönnek? Mit tanulnak? - Külföldi hallgatók a Szegedi Tudományegyetemen

Papp Sándor

Földrajzi és Földtudományi Intézet, Szegedi Tudományegyetem

papp.sandor.geo@gmail.com

A migráció számos szempont alapján csoportosítható. Jelen tanulmány a nemzetközi tanulmányi migrációt, azon belül is a szegedi felsőoktatási migrációt vizsgálja Erasmus+ programban résztvevő és önköltséges külföldi hallgatók esetében küldő országuk és tanulmányaik szerint.

A Szegedi Tudományegyetemet az Erasmus+ program tekintetében sikeresség jellemzi. A 2013/2014-es tanévben a legtöbb külföldi hallgatót fogadó vidéki egyetem volt, mindössze 3 budapesti egyetem előzte meg. A 2015/2016-os tanévben 461 partneregyeteme volt, 380 bejövő hallgatóval és 339 kiutazó hallgatóval, kiknek számát szinte folyamatos növekedés jellemzi. A legerősebb kapcsolatot német, török és olasz egyetemekkel ápolja.

Az önköltséges hallgatókról a 2016/2017-es tanév őszi félévére vonatkozó adatok kerültek elemzésre. 1686 önköltséges hallgatóból 1597 idegen nyelvű, míg a maradék 89 magyar nyelvű képzésen folytatta tanulmányait. Képzési szint szerint 1461 hallgató tanult alap-, mesterszakon vagy osztatlan képzésben, míg 134 doktori képzésben vett részt. A három legnépszerűbb szak, melyre önköltséges külföldi hallgatók jelentkeztek, az általános orvos képzés, a fogorvos képzés és a gazdálkodás és menedzsment szak. A három legnépszerűbb doktori iskola a Biológiai tudományi, a Neveléstudományi és a Gyógyszerésztudományi Doktori Iskola. A 89 magyar nyelvű képzésen részt vevő hallgatók legnagyobb arányban szerb állampolgárok, tanulmányaikat tekintve megosztottak, legtöbben általános jogászképzésen, pénzügy számvitel és kommunikáció és médiatudomány szakon tanultak.

Visk falusi turizmusában rejlő gazdasági potenciálok, fejlesztési lehetőségek értékelése kérdőíves felmérés alapján

Izing Máté Antal

Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék, Szegedi Tudományegyetem

izing.mate@gmail.com

Kárpátalja népessége az elmúlt évtizedek tanulsága alapján a Kárpát-medencében gazdasági és politikai tekintetben számos kihívás előtt áll. A munkanélküliség, az infláció, a folyamatos katonai behívók csak néhány olyan momentum, mely megnehezíti, sok esetben ellehetetleníti a kárpátaljaiak mindennapjait. Ez az elvándorlás tükrében is kirajzolódik: a kárpát-medencei NUTS3-as területi egységek közül az elmúlt években e régió produkálta a legnagyobb negatív migrációs egyenleget.

Kutatásom célja, hogy Kárpátalja azon gazdasági ágazatát mutassa be, mely a rendszerváltozás óta a legdinamikusabb fejlődésen ment keresztül, s családok százainak ad megélhetési forrást. Ennek egyik különleges, ugyanakkor számos specialitással rendelkező példája a viski falusi turizmus. A rendszerváltás utáni években a helyiek főként gazdasági kényszerből vállalták a főként magyarországi vendégek elszállásolását, amely időszakos és részleges anyagi megoldást biztosított. Az ezredfordulótól azonban egyre többen, szervezeten, intézményesült keretek között várják a vendégeket. A fejlődés vitathatatlan, hiszen annak ellenére biztosítják a legnagyobb befogadóképességet a megyében, hogy a magyar határtól távolabb, félperiférikus területen fekszik.

A gazdasági tevékenység bemutatásához a falusi turizmus három „főszereplőjével” készítettem kérdőíves adatfelvételt:

1. Azon magyarországi turisztikai cégekkel, utazási irodákkal, melyeknek Visk utazási célként vagy áthaladási pontként programjaik között szerepel (7 interjú);
2. A viski szállásadó családokkal, illetve a falu turizmuszervezőjével (19 interjú);
3. Véletlenszerűen kiválasztott magyarországi, Viskre érkező vendéggel (412 kérdőív)

Kutatásom eredményeként betekintést nyerhetünk a viski falusi turizmus példaértékű fejlődésébe, annak árnyoldalaiba, melyet reményeim szerint a régióban más, hasonló lehetőségekkel rendelkező települések is kamatoztatni tudnak. A falusi turizmus egyre több családnak teljes megélhetést biztosít, ami a fiatalok elvándorlásának mértékét is csillapíthatja.

A közösségi hajózás szerepének vizsgálata a budapesti agglomeráció elővárosi közlekedésében

Uhljár Péter

Földrajz- és Földtudományi Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

uhljar.peter.hu@gmail.com

A mintegy 2,5 millió lakosú budapesti agglomeráció különleges adottsága a Duna, amely a közlekedés számára egyben akadály és lehetőség. Az itt élő emberekben érezhető egy egyre erősödő igény a folyóval való társadalmi kapcsolatok, valamint identitás elmélyítésére, aminek egyik eleme lehet a működő közösségi hajózás. Ez vezetett arra, hogy megvizsgáljam a jelenleg csekély mértékben kihasznált folyóvízi korridor közösségi közlekedési potenciálját. A tanulmány legfontosabb céljai a helyzetfeltárás és a jövőbeli fejlesztésre való javaslattevés.

Az erre épülő előadásban bemutatásra kerülnek egyrészt a szakirodalomból és az érvényben lévő közlekedési stratégiákból vonatkoztatott, a közösségi hajózást érintő következtetések, másrészt a közlekedési és városfejlesztési szakemberekkel folytatott interjúk eredményei, harmadrészt egy, az időtávolságokkal operáló számítási eljárás, amellyel lehetővé vált egy, a Duna-menti vasúttal és a Volán-járatokkal versenyképes viszonylathálózat csomópontjainak kijelölése. (Az eredményeket igazolta a tanulmány publikálásával megközelítőleg egy időben nyilvánosságra hozott, a BKK által megrendelt, az agglomerációs hajózás fejlesztésére elkészített megvalósíthatósági tanulmány.)

Földünk klímájának vizsgálata Schumann-rezonancia segítségével

Bozóki Tamás^{1,2}, Dr. Satori Gabriella²

¹Eötvös Loránd Tudományegyetem

²MTA CSFK Geodéziai és Geofizikai Intézet

bozoki.tamas@csfk.mta.hu, gsatori@ggki.hu

A Föld elektromosan jól vezető felszíne (kérgé) és a 60–80 km magasságban kezdődő, szintén jó vezetőképességű ionoszféra egy természetes üreget képez, melyben a villámok által kisugározott elektromágneses (EM) hullámok vezetett módon terjedhetnek. A néhány 10 Hz-es frekvenciával rezgő EM hullámok a másodperc töredéke alatt körbekerülik a Földet, és az egymással szemben haladó hullámok kitüntetett frekvenciákon (~8 Hz, ~14 Hz, ~20 Hz stb.) rezonanciába lépnek (állóhullám alakul ki). A Földön kialakuló másodpercenkénti 50–60 villámkisülés folyamatosan fenntartja ezt a speciális EM teret. A tudományos közösség első leírójának tiszteletére Schumann-rezonancia (SR) néven ismeri ezt a jelenséget.

Mivel a SR villámok által keltett jelenség, megfigyelésével információhoz juthatunk a Föld klímájának egyik fontos eleméről, a globális zivatartermékenységről. A kutatók célja egy olyan eljárás kidolgozása, melynek segítségével kvázi-valós időben (az adatfeldolgozáshoz szükséges idő elteltével) előállítható a Föld zivatartermékenységének térbeli eloszlása, és vizsgálhatóak annak időbeli változásai. A soproni Geodéziai és Geofizikai Intézet kutatói nagy erővel dolgoznak ezen eljárás megvalósításán. Előadásomban a módszer részleteit és a hozzá kapcsolódó saját eredményeimet mutatom be.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17- 2 KÓDSZÁMÚ ÚJ
NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

A mélyvízi üledékes rendszerek osztályozása

Grama Izabella

SZTE TTIK Földtani és Őslénytani Tanszék, Szegedi Tudományegyetem

izabella93@gmail.com

A Pannon-medence fejlődéstörténete három részre osztható. Az első szakaszban a késő-miocénig tenger borította be a területet. Ezt követően a második szakaszban a Pannon-tó alakult ki a Kárpát-medencében, majd a harmadik szakaszban a pliocénben és a pleisztocénben folyóvízi síkság alakult ki.

A Pannon-tó üledékeit gazdasági szempontból is érdemes megemlíteni, hiszen az üledékretegekben kőolaj, földgáz és egyéb nyersanyagok lelhetőek fel. A Pannon-tó üledékeinek megértésében nagy szerepet játszanak a mélyvízi üledékes rendszerek, amelyek osztályozása lehetőséget adott arra, hogy a terület képződési folyamatai érthetőbbek legyenek. A kutatás során a Reading és Richards féle osztályozási rendszer került bemutatásra, amely 12 szélsőtaggal rendelkezik.

Referenciák:

Reading G. H. & Richards M. 1994: Turbidite Systems in Deep-Water Basin Margins Classified by Grain Size and Feeder system- AAPG Bulletin, V. 78, No. 5 (May 1994) p. 792–822

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA UNKP-17-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Nyelvtudomány szekció

Magyar-orosz ütközések és hasonlóságok az igekötő-használat területén

Rálik Alexandra

Magyar Mint Idegen Nyelv Tanszék, Eötvös Loránd Tudományegyetem

ralik.alexandra@gmail.com

A magyar mint idegen nyelv tanítása terén már a nyelvtanulás elég korai szakaszában kulcsfontosságú szerepet tölt be az igekötős igék használatának elsajátítása. Az esetek többségében a tanárnak lehetősége sincs a nyelvtanuló igekötő kategóriáját nem ismerő anyanyelvét segítségül hívni, azonban például a magyarhoz hasonlóan kiterjedt igekötőrendszerrel rendelkező szláv nyelvek beszélői ez alól kivételt képeznek. Ugyan sok igeprárnál könnyűnek látszik a megfeleltetés (vö. orosz *чумамь – прочумамь* és olvas – *елолvas*), valójában ekkor sem olyan egyszerű a MID-tanár dolga, hiszen a szláv és a magyar igekötők a jelentős hasonlóságaik ellenére más kategóriát képeznek az adott nyelvekben, és főleg az absztraktabb jelentésképző funkciók terén gyakran már nem vonható köztük egyértelmű párhuzam.

Előadásomban kifejezetten az orosz és a magyar igekötő-használat, illetve a két nyelvben eképpen kifejeződő aspektualitás rövid elméleti összevetését követően arra keresem a választ, hogyan könnyíthető meg az orosz anyanyelvű tanuló számára a magyar mint idegen nyelv tanítása során az igekötős igék használatának elsajátítása – milyen megoldásokkal élnek a külföldiek számára írt nyelvtankönyvek, illetve hogyan lehetne a kontrasztív nyelvészeti megállapításokat az idegennyelv-tanítási módszertan javára fordítani.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI
KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Az „elmondhatatlan” nyelvi ábrázolásmódja a Holokauszt-irodalomban

Filyó Fanni

Romanisztikai Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

filyo.fanni@gmail.com

Előadásomban két francia művet, Alain Resnais *Nuit et Brouillard* [Sötétség és köd] című rövidfilmjét – s ennek a Jean Cayrol által írt szövegét – és Charlotte Delbo *Aucun de nous ne reviendra* című regényét hasonlítom össze, és választ keresek arra, hogy a lágerekből visszatért deportált traumaélménye hogyan befolyásolja írásmódját, s hogy mindehhez hogyan járulnak hozzá az egyes nyelvi eszközök.

A hazatért deportált az elmondhatatlant próbálja elmondani. Jean Cayrol egy külső álláspontot foglal el, ellenben Delbo a traumaélményt próbálja kifejezni. Kutatásomban a francia korpusz alapján azt vizsgálom, hogy az elfojtás és a tudathasadás milyen formában jelenik meg a narrációban, s ezáltal be szeretném mutatni a két műben megfigyelhető nézőpontok váltakozását, s az azok közti hasonlóságokat, ill. különbségeket. Elemzem a különböző igeidők használatát, a névmások jelentőségét, továbbá összehasonlítom, hogy a lágerregényekre jellemző megkülönböztető jegyek hogyan jelennek meg a két műben, esetlegesen milyen más-más értelmezésekkel ruházható föl ugyanazon nyelvi eszköz, ha azt különböző kontextusba helyezik.

Összegzésképp azt a következtetést vonom le, hogy a Soa traumaélményét átadni kívánó művekben habár látszólag ellentmondások sokasága rejlik, mégis mindezen ábrázolásmód egy tudatos alkotás eredménye.

A társalgási implikátúrák a benyomáskeltés szolgálatában

Szabó Éva

Nyelvtudományi Doktori Iskola, Szegedi Tudományegyetem

szalayeva0823@gmail.com

Előadásomban a grice-i interakcióelméletre (1975) alapozva politikai vitaműsorokban elhangzott megnyilatkozásokat vizsgállok. Elsődleges célom, hogy bemutassam az implikátúrák alkalmazását a benyomáskeltés szempontjából. Úgy vélem, hogy a grice-i maximák megszegése – különösképpen politikai vitaműsorokban – az egyén, illetve egy csoport benyomáskeltési stratégiájaként értelmezhető annak függvényében, hogy az adott implikátúra miképp szolgálhatja az egyén-, valamint a csoportmegjelenítés sikerességét, vagy pedig a partner/másik csoport énmegjelenítésére milyen hatással bírhat.

Gyakori jelenség, hogy a politikai vitaműsorokban az implikátúra használata kettős céllal bír, tehát az előbbi feltevések együtt is járhatnak, a benyomáskeltést meghatározó nyelvhasználati eszközként kezelhetjük az implikátúrát.

Korpuszomat hét politikai vitaműsor alkotja, a résztvevők különböző pártok képviselői, az adatokat a konverzációelemzés konvenciója alapján jegyeztem le. Az adatokat vizsgálva megállapítottam, hogy az alkalmi társalgási implikátúrák nem pusztán nyelvi benyomáskeltő eszközök, hanem benyomásromboló hatással is bírnak.

Kihalófélben a dán nyelv? Anglicizmusok a dánban és nyelvpolitikai kezelésük

Kató Áron

Germanisztikai Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem
aron.kato@gmail.hu

Az anglicizmusok hatása rendkívül kényes téma a 21. századi dán nyelvpolitikában, amelyet heves viták kísérnek mind nyelvész, mind laikus körökben. Egyesek a dán nyelv háttérbe szorulását, elkorcsosulását, vagy éppen eltűnését látják az angol eredetű kölcsönszavak arányának robbanásszerű növekedésében, míg mások úgy tekintenek erre a jelenségre, mint a nyelv változásának legtermészetesebb folyamatára, amelybe tudatos tervezéssel nem is lenne szabad beleszólni.

Kutatásom során az ezzel a témával kapcsolatos dán nyelvű szakirodalom mellett sajtótermékeket (újságcikkeket, riportokat), valamint a *Det Danske Ordbog* és a *Retskrivningsordbogen* adatbázisát vizsgáltam, hogy az angolból átvett szavak és kifejezések mennyiségébe, illetve társadalmi-nyelvpolitikai megítélésébe betekintést nyerjek. Ezek alapján igyekszem elemezni az angol nyelv hatását a dánra, szempontjaimat három részre osztottam.

Először is arra a kérdésre kerestem a választ, hogy miért ilyen gyakori az angolból való kölcsönzés, és mi okozza a kölcsönszavak gyors integrációját. Erre többek között az angol magasabb presztízse, a dán-angol gazdasági és üzleti kapcsolatok fontossága, a dánok magas szintű angol nyelvtudása, valamint a két nyelv közötti nyelvtipológiai hasonlóságok adhatnak magyarázatot.

Ezután az anglicizmusok típusait, megjelenési formáit és gyakoriságát, majd az ezzel kapcsolatos problémákat szeretném bemutatni. Ebbe a kérdéskörbe tartozik az angol normák és szabályok érvényesülése a dán nyelv majdnem minden szintjén (helyesírás, kiejtés, szóképzés, mondat szerkesztés, beszédfordulatok). Fontos megemlíteni a kölcsönszavak megítélését és a kezelésükre vonatkozó javaslatokat, alternatívákat is.

Végül a dán nyelv előrelátható tendenciáit szeretném elemezni az idegen nyelvi hatások tükrében. Ehhez a mai nyelvállapotot korábbi nyelvtörténeti korszakokkal érdemes összevetni. Következtetésképpen arról szeretnék prognózist készíteni, hogy van-e okunk hinni a borúlátó előrejelzéseknek, melyek szerint a dán rövid időn belül eltűnik az élő nyelvek sorából.

Nyelvcseré utáni generációk Ismeretek és attitűdök egy közösség kétnyelvűségéhez kapcsolódóan

Havasi Zsuzsanna

Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

havasizsuzsi4@gmail.com

A kétnyelvűséghez, nyelvcseréhez kapcsolódóan sokat vizsgált szempont a különböző generációk nyelvválasztásának feltárása, amely a nyelvcseré fázisát is mutathatja instabil kétnyelvűség esetén. Vizsgálódásomban ezt a szempontot terjesztettem ki egy, a nyelvcseré végső fázisánál lévő beszélőközösségre, illetve kíséreltem meg a helyzetnek megfelelő interjúkérdéseket kialakítani, amelyekkel a már nem kétnyelvű közegben szocializálódott beszélők helyi kisebbségi kétnyelvűséghez való attitűdjé világítható meg.

Kutatásomban a szociolingvisztikai interjú módszerével tártam fel a szlovák alaplakosságú, mára jellemzően magyar nyelvű pest megyei Péteri kétnyelvűségét; vizsgálódásom arra irányult, hogy egyes szlovák kifejezések, illetve a kétnyelvűségről való ismeretek és kapcsolódó attitűdök milyen mértékben hagyományozódnak a beszélőközösség tagjai között. Az interjút a közösségben használt szlovák kifejezéseket tartalmazó szókincstesztrel, valamint korábbi kutatásokból származó interjúrészletek megítélésével egészítettem ki, utóbbival téve vizsgálhatóvá, hogy a fiatalabb beszélők hogyan viszonyulnak az idősebb beszélők nyelvhasználatához.

Különböző generációkkal végzett csoportos interjúkból világossá vált, hogy az iskoláskorúakhoz nem jutottak el a helyi szlováksághoz kötődő ismeretek, a család nem képes – legtöbbször szándékai ellenére sem – átörökítő erőként működni, kirajzolódik azonban az iskola szerepvállalása.

Néprajz és művészet szekció

Bibliai tipológia a *Speculum humanae salvationis*ban – az OSZK-ban található 1489-es augsburgi kiadás tükrében

Hári Kata

Művészettörténeti Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

harikata6@gmail.com

A bibliai tipológia az Ó- és az Újszövetség kapcsolatára épít, és a két testamentum egyes epizódjai között párhuzamot vonva Krisztus életét ószövetségi jelenetek beteljesedéseként mutatja be. A középkor folyamán a tipológiát megjeleníteni látjuk képző- és iparművészeti alkotásokon, és írásművek is keletkeznek, amelyek erre a párhuzamra építenek. Ezek az opusok gyakran gazdagon illusztráltak, a kéziratos hagyomány képviselői csakúgy, mint a későbbi, nyomtatott formában megjelent kiadások, aminek köszönhetően jelentős művészettörténeti érdeklődésre is számot tartanak. Ezen művek egyike a *Speculum humanae salvationis*, vagy magyarul *Üdvösség tükrö*e is, mely 1325 körül keletkezett, a strasbourgi domonkos rendi szerzetesek körében. A mű újítása abban rejlik, hogy nem kizárólag a Szentírásból, hanem a világi történelemből és a természetből is meríti előképeit. A *Speculum*nak 350 kézirata maradt fenn, első ismert nyomtatott kiadása 1473-ban jelent meg. Az Országos Széchényi Könyvtárban is található egy *Speculum* ösnyomtatvány, mely a mű 1489-es, augsburgi kiadása. Habár a példány erőteljesen töredékes – mindösszesen öt folio –, úgy gondolom, esetünkben hátrányából előny kovácsolható; előadásomban a budapesti incunabulum-töredékben megtalálható fejezetekben megjelenő tipológiai kapcsolatról, illetve ezek illusztrációiról ejtek szót, elhelyezvén azokat a hasonló témát megjelenítő *Speculum*-illusztrációk körében.

Masaccio Sagraja a firenzei Santa Maria del Carminében

Egy elpusztult mű dokumentációja

Béres Csenge Júlia

Művészettörténeti Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

csengejulia@outlook.hu

Dolgozatomban Masaccio egy elpusztult munkájával, a Sagra-val fogok foglalkozni. A forrás-sokból tudjuk, hogy Santa Maria del Carmine kolostorában létezett egy freskó Masaccio kezétől, a képről azonban nem készült a kompozíció egészét őrző megbízható rajz vagy másolat, a mű problematikája pedig datációs és lokalizációs bizonytalanságokat is tartalmaz.

Az írásos források különösen fontosak a Sagra esetében, nemcsak azért, mert csupán ezek szolgáltatnak információt a mű keletkezési körülményeiről, hanem azért is, mert a festmény leírása során a szerzők pótolják a képi forrásokból hiányzó adatainkat.

Ugyanakkor az elveszett műhöz a legközvetlenebb vizuális forrásaink a fennmaradt rajzok. A freskóról 9 rajzot publikáltak ezidáig, melyek egy-egy részletet ragadnak ki Masaccio művéből. A rajzokat két alapvető csoportba sorolhatjuk aszerint, hogy a freskó melyik részét örökítették meg, azaz hogy a bal oldalon vagy a jobb oldalon csoportosuló személyek szervezettségét, megformálását tartották nagyobb művészi kihívásnak.

Körülbelül egy évszázad alatt a Santa Maria del Carmine régi kerengőjének szinte egész felületét feltárták a megmaradt írásos források helymeghatározását követve – és manapság is újabb spekulációk születnek a lokalizációval kapcsolatban.

Tudomány és művészet Pier Luigi Nervi építészetében

Cséby Flóra Hanna

Művészettörténeti Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

csebyhanna@gmail.com

Előadásom során Pier Luigi Nervi (1891–1979) XX. századi olasz mérnöképítész három sport stadionját (Stadio "Giovanni Berta", Firenze, Palazzetto dello Sport és Palazzo dello Sport, Róma) vizsgálom mind tudományos, mind művészeti szempontból. Prezentációm egyik célja a vasbeton építészet művészeti értékének bizonyítása.

A vizsgált probléma az építészet iránti közömbösségen (Bruno Zevi írja *Az építészet megismerése* c. könyvében) és a vasbetontól való idegenkedésen, művészi értékének megkérdőjelezésén alapul. Az emberek a festészeti és szobrászati, egyszóval képzőművészeti fogalmakon keresztül próbálják megítélni az építészetet is. Zevi ezt a problémát saját korának helyzetéből vonja le, azonban ma sem különb a helyzet.

A XX. században fellépő új irányzatok, mint a bauhaus, a Chicagói Iskola, Le Corbusier építészete mellett Nervi egy egyedi, sajátos stílust képvisel. Alkotásaiban a mérnöki precizitás találkozik az építész fantáziájával.

Az inuit őslakos kultúra és vallási képzetek ábrázolása egy népszerű természetíró regényei alapján

Nádasdi Nóra

ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola, Modern Angol-Amerikai Irodalom és Kultúra Program

nora.nadasdi@gmail.com

A dolgozat az észak-amerikai őslakos, ezen belül az inuit kultúra és vallási képzetek reprezentációját vizsgálja a kanadai természetíró, Farley Mowat regényei alapján. A dolgozat álláspontja alapján Farley Mowat regényírói munkásságában jellemző vonulat, hogy egyes veszélyeztetett csoportokat a belső (émikus) nézőponthoz rendkívül közelien jeleníti meg: különös tekintettel az inuit őslakos népcsoport és az élővilág ügyére. Éppen ezért elmondható, hogy kortárs közegében is szokatlan, újító hangvételt ütött meg.

Farley Mowat kritikai recepciójából az inuit vallási képzetek ábrázolásának értékelése azonban hiányzik. Feldolgozása azért indokolt, mert egyrészt a népszerű író nagy hatású regényei széles olvasóközönséghez jutottak el, nemcsak Kanadában, de az egész világon, másrészt pedig – álláspontom szerint – Mowat ökológiai és őslakos témában rendhagyóan harcos írói hangja és az émikushoz közeli írói nézőpontja már az 50-es évektől kezdve – úttörő módon – azt a toleráns, tisztelettel teli és sokszor eszményként is állított perspektívát tárta fel olvasói számára, amely mára egyre inkább elfogadott a kanadai tudományosságban, kultúrában és közgondolkodásban.

Fizika szekció

Kvantum-színdinamika kritikus pontjának vizsgálata

Kapás Kornél

Eötvös Loránd Tudományegyetem

kapas.kornel@gmail.com

A részecskefizikai standard modell három alapvető kölcsönhatást tartalmaz, amelyek közül az egyik a kvarkok és gluonok fizikáját leíró erős kölcsönhatás. Az ezt leíró eddigi legpontosabb elmélet a kvantum-színdinamika (QCD). Az erős kölcsönhatásban, a többitől eltérő módon, kis energiákon nagy a csatolási állandó, így a perturbációs módszerek nem alkalmazhatóak.

A ma ismert legszisztematikusabb, nem-perturbatív módszer a rácstérelmélet. Az elméletben szereplő kvarkokat és gluonokat reprezentáló tereket a téridő rácspontjain értelmezzük, majd a ráczállandó szisztematikus csökkentésével és a kontinuum-extrapoláció segítségével kaphatunk kontinuum eredményeket.

A QCD másik lényeges tulajdonsága az aszimptotikus szabadság, melynek következménye, hogy magas hőmérsékleten és nagy barionsűrűségnél egy kölcsönhatásmentes kvarkokból és gluonokból álló gázt kapunk. Ez alapján valamely hőmérsékleten egy fázisátmenetet várunk a két különböző fázis között.

Eddigi kutatások alapján azt feltételezzük, hogy létezik egy kritikus végpont az átmeneti görbén, mely elválasztja az elsőrendű és analitikus fázisátmenetet. Eddigi munkákban még nem sikerült kontinuum eredményt adni a kritikus pont helyére.

Előadásomban bemutatom a rácstérelmélet alapvető elemeit és a kvantum-színdinamika fázis-diagramjának vizsgálati módszereit, majd bemutatok néhány friss kutatási eredményt a kritikus pont helyét illetően.

Vonzóan kölcsönható integrálható részecskerendszerek vizsgálata

Galzó Ákos Ferenc

Elméleti Fizikai Tanszék, Szegedi Tudományegyetem

galzoakos@gmail.com

Calogero és Sutherland 1970 után tett felfedezése kvantummechanikai n -tömegpontrendszerekre és Mosernek ugyanezen évtized közepén klasszikus mechanikai változataikra elvégzett általánosítása óta tudunk (tetszőleges elemű) analitikusan megoldható (integrálható) sokrészecskerendszerekről. Megalkotásuktól eredően ezen modellek a tagok közötti taszító kölcsönhatással adóttak. Könnyen kiderül azonban, hogy a megoldások (tisztán) vonzó változatuk esetén is megadhatók – részlegesen (lokálisan). Ekkor azonban léteznie kell a teljes időtartományra értelmezett teljes megoldásoknak is. A problémát az jelenti, hogy a speciális, a pártávolság csökkenésével gyorsan növekvő, taszító kölcsönhatással ellentétben, ahol ütközés a kölcsönhatás felfutásának jellege révén semmilyen kezdőfeltételekkel sem léphet fel, a vonzó változatban épp az ellentétes előjellel azonos lefutás következtében – nagyon speciális kezdeti feltételek kivételével – ez bekövetkezik. A potenciális párenergia az ütköző felek között (mínusz) végtelen, amit csak végtelen mozgási energia kompenzálhat, ami – a véges tag esetén – szükségszerűen végtelen sebességet jelent a pár tagjai közt. Ez nem értelmezhető egyetlen koordinátarendszeren belül, hiszen az ahhoz kapcsolt impulzusteret, a végtelen érték miatt, a rendszer állapotát megjelenítő pont elhagyja. A mozgás leírásához több – megfelelően összekapcsolt – vonatkoztatási rendszer szükséges.

Ultrarövid lézerimpulzusok torzulásainak vizsgálata szimulációk segítségével

Antalicz Balázs, Dr. Görbe Mihály, Dr. Börzsönyi Ádám

Optikai és Kvantumelektronikai Tanszék, Szegedi Tudományegyetem

balazs.antalicz@gmail.com

Lézerrendszereket egyre nagyobb számban alkalmaznak az élet egyre több területén. A felhasznált lézerimpulzusok azonban térben és időben könnyen torzulhatnak, ami miatt a lézerimpulzusok tulajdonságai jelentősen eltérhetnek a várttól. Ez egy-egy kísérlet megghiúsulását is okozhatja. Emiatt fontos, hogy a lézerimpulzusok lehető legtöbb tulajdonságát mérni és kontrollálni tudjuk; optimalizálva ezzel a lézerrendszereink kimenetét.

Ahhoz, hogy a lézerimpulzusok tér- is időbeli tulajdonságait egyszerre mérni tudjuk, új mérési eljárásokra van szükség. Egy ilyen eljárás meglehetősen komplex, így alapos előzetes elemzés szükséges a mérési eljárás optimalizálásához.

Emiatt készítettem egy szimulációt, amely egy ultrarövid lézerimpulzus terjedését paraxiális közelítés segítségével modellezi nemlineáris, diszperzív közegekben. A szimuláció eredményét összehasonlítottam korábbi kísérleti eredményekkel.

A szimuláció segítségével egy új, vékony lemezekben történő fehérfény-keltésen alapuló mérési eljárás kifejlesztését céloztam meg. A lézerimpulzus a mért adatokból a fent említett szimuláció segítségével rekonstruálható. A kísérleti megvalósítás emellett egyszerű alternatívája lehet más posztkompresziós eljárásoknak, pl. a HCF technológiának.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-2-II KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI
KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK ÉS A MOL ÚJ EURÓPA ALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL
KÉSZÜLT

A többcsatornás csillagászat megszületése

Dálya Gergely

Fizikai Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

dalyag@caesar.elte.hu

2015 szeptemberében megtörtént a gravitációs hullámok első közvetlen észlelése, amiért 2017-ben fizikai Nobel-díjban részesült a megfigyelést végző LIGO obszervatórium három kutatója. A detektálás egy új ablakot nyitott az Univerzumra, de talán ennél is nagyobb jelentőségű megfigyelés történt 2017. augusztus 17-én, amikor két neutroncsillag összeolvadásának gravitációs hullámait sikerült észlelni, nem sokkal később pedig a forrás elektromágneses utófényét is rögzítette számos földi és űrteleszkóp. Ezzel a többcsatornás csillagászat korszakába léptünk: egymástól teljesen független információhordozók segítségével voltunk képesek ugyanazt a forrást megfigyelni, amivel olyan információkat szerezhetünk a forrásról, amire más módon sehogyan sem lennénk képesek.

Előadásomban bemutatom az úttörő felfedezés menetét, valamint azt is, hogy az én munkám hogyan kapcsolódott a megfigyelésekhez és az adatok elemzéséhez. Ismertetem a gravitációs hullámok forráslokalizációjának problémáját, az ennek megoldására készített galaxiskatalógusomat és ennek használatát a felfedezés során. Végül pedig szó lesz arról is, hogy hogyan segíthet a többcsatornás csillagászat a kozmológia rejtélyeinek megoldásában is.

Gravitációshullám-kitörések észlelése és értelmezése

Bécsy Bence

Fizikai Intézet, Eötvös Loránd Tudományegyetem

becsybence@caesar.elte.hu

A LIGO és Virgo gravitációshullám-detektorok növekvő érzékenysége mellett a következő években egyre nagyobb lesz az esély arra, hogy kompakt kettősökön kívül más forrásokból is megfigyeljünk tranziens gravitációs hullámokat. Ilyen gravitációshullám-kitörések forrásai lehetnek például magösszeomlásos szupernóvák vagy magnetárok csillagrendései, de ide tartoznak azok a jelek is, amelyek valamilyen ezidáig ismeretlen forrásból származnak. Egy ilyen ismeretlen forrásból jövő jel értelmezéséhez elengedhetetlen egy olyan módszer, amely a forrásra vonatkozó információt tud kinyerni a jelből specifikus forrásmodellek feltételezése nélkül. Az előadásomban bemutatom az első ilyen módszert, amely ezáltal jelenleg az egyetlen lehetőséget adja egy ilyen gravitációs hullám forrásának kvantitatív jellemzésére. A módszerrel a forrás egyes paramétereire (pl. össztömeg) adhatóak korlátok pusztán az általános relativitáselmélet alapján.

Matematika szekció

Szakaszok takarási száma

Lukács Péter

Bolyai Intézet, Szegedi Tudományegyetem

lukacs.peter@hotmail.com

A geometriai tomográfia egyik új fogalma, a takarási szám a látószög általánosítása. Síkban, egy szakaszok és konvex zárt görbék által alkotott halmaz takarási száma egy adott pontban lényegében nem más, mint a halmazban szereplő alakzatok látószögeinek összege. A takarási függvény a sík minden pontjában megadja a takarási számot.

Módszereket mutatunk meg, hogyan határozható meg egy szakasz helyzete a síkon, ha egy, a szakaszt körülvevő körön ismert a látószögfüggvénye, majd megmutatjuk, hogy közös végpont nélküli két szakasz takarási függvénye a szakaszokat körülvevő bármely körön akkor és csak akkor szimmetrikus egy, a kör középpontján áthaladó egyenesre, ha a szakaszok egymás tükörképei az egyenesre nézve.

A sugárzási visszahatás és az időkésleltetés szerepe két párhuzamos áramlemez rendszerében

Varró Sándor¹, Polner Mónika², Vörös-Kiss Anett²

¹ Szilárdtestfizikai és Optikai Intézet, Magyar Tudományos Akadémia Wigner Fizikai Kutatóközpont;
ELI-ALPS, ELI-HU Nonprofit Kft.

² Bolyai Intézet, Szegedi Tudományegyetem

varro@mail.kfki.hu, polner@math.u-szeged.hu, avoros@math.u-szeged.hu

Két párhuzamosan elhelyezkedő vékony fémrétegre beeső néhány ciklusú lézerimpulzus visszaverődését és továbbterjedését vizsgáltuk. A bejövő sugárzási tér rétegmélységénél jóval kisebb vastagságú két réteget három különböző törésmutatójú dielektrikumba ágyazott felületi áramsűrűségek modellezik. A felületi áram és a szórt sugárzási tér dinamikáját a Maxwell–Lorentz-egyenletek csatolt rendszere írja le. Megadtuk a kapott csatolt késleltetett differenciál-differencia egyenletrendszer analitikus megoldását. A hangsúlyt a késleltetésnek a rendszer dinamikájára történő hatására helyeztük.

Az elmosódott Simpson módszer

Ferenczi Larisza¹, Ferenczi Tibor²

¹ Chair of optimal control and economical cybernetics, Odessa I.I.Mechnikov National University,
Pannon Egyetem

² Chair of optimal control and economical cybernetics, Odessa I.I.Mechnikov National University,
Szent István Egyetem

Előadásunkban az általunk kidolgozott elmosódott szavazásméletünkkel kapcsolatos további fejlesztéseink kerülnek bemutatásra. Benne a választók „elmosódottan” szavaznak, azaz az összes jelöltnek pontosan akkora támogatást adnak, amennyire az tetszik nekik. A klasszikus szavazásmélettel ellentétben nem zárjuk ki azt sem, ha a választónak két jelölt között nincs favoritja, tehát ugyanannyira tetszik neki, így elméletünkben bevezettük azt a lehetőséget is, hogy egy választó számára lehet két „egyformán jó” jelölt.

Pszichológia szekció

A hallási képességekben bekövetkező fejlődés rövid távú emlékezetre gyakorolt hatásának vizsgálata zeneművész és látássérült személyek körében

Lévai Tünde

Pszichológiai Intézet, Szegedi Tudományegyetem

tundelevai96@gmail.com

Az agy anatómiai és funkcionális változásra való képességének köszönhetően alkalmazkodni tud azon megváltozott helyzetekhez, mikor egy új és gyakori ingerrel hosszútávon találkozunk, továbbá ha egy inger feldolgozására való képessége megszűnik, és egy másik érzéketi modalitás válik elsődlegessé. Ezen plaszticitási folyamatokból kiindulva vizsgálat alá vettem a zene hatására bekövetkező, valamint a látás elvesztése miatt bekövetkező plasztikus változások emlékezetre gyakorolt hatását. Jelen kutatás célja volt, hogy kiderítse, mutatkozik-e különbség a látás hiányával élő személyek, illetve a zeneművészek emlékezeti teljesítménye között a fonológiai rövid távú emlékezet, komplex munkamemória, végrehajtó funkciók, továbbá a több emlékezeti mechanizmust is igénylő, mindennapokban megjelenő emlékezeti teljesítmény tekintetében. Hipotézisem szerint a mindkét csoportnál jelen lévő, de eltérő okokból megjelenő fejlettebb auditoros képességek azonos fonológiai rövid távú emlékezeti tárolási kapacitást eredményeznek, viszont a zenészek esetében jobb komplex munkamemória és végrehajtó funkció teljesítmény, a látássérültek esetében pedig fejlettebb mindennapokban megjelenő emlékezeti működés tapasztalható.

Vizsgálatomban három, 18 fős csoportot alakítottam ki. A látássérültek csoportját olyan személyek alkották, akiknek látásélessége nem haladta meg a 0,1 értéket (átlag életkor 43,83 év, átlag iskolázottság éveiben 13 év). A zenész csoport minden tagja legalább 25 éves zenei múlttal rendelkezett (átlag életkor 46,27 év, átlag iskolázottság éveiben 17,94 év). A kontroll csoport tagjai egyik jellemzővel sem rendelkeztek (átlag életkor 44,67 év, átlag iskolázottság éveiben 13,89 év).

A fonológiai rövid távú emlékezet mérésére Számterjedelem Tesztet és Szó lista visszamondását alkalmaztam. A komplex munkamemória mérésére Hallási mondatterjedelem tesztet, a végrehajtó funkciók mérésére Betű fluencia-tesztet és Szemantikus fluencia tesztet, továbbá a mindennapokban megnyilvánuló emlékezeti teljesítmény mérésére Rivermead Viselkedési Emlékezeti Teszt A változatát alkalmaztam. Egy fonológiai rövid távú emlékezetet vizsgáló teszt, valamint a mindennapi emlékezeti funkciókat vizsgáló teszt esetében szignifikáns különbséget mutattam ki. Az eredmények háttérben feltételezhetően a zenei képzettséggel rendelkező személyek fejlettebb hallási képessége, továbbá a látássérültek esetében megjelenő, hallásuk által elért kompenzációs mechanizmusok állhatnak.

A kórházi interakciók szociálpszichológiai vonatkozásai

Gurka Éva Mária

Neveléstudományi Intézet, Szegedi Tudományegyetem

eva.gurka@gmail.com

A sérüléseket kísérő pszichés állapotra jellemző lehet a kommunikációs és szociális készségek beszűkülése. Ugyanakkor a kórházi környezet a fizikai sérülések kezelésén túl más társas vonatkozások mentén is fejt ki hatást a betegek gyógyulására. A felépüléshez nagymértékben hozzájárulhat az egészségügyi ellátó intézményben a gyógyító tevékenységet végző személyekkel kialakított megfelelő kapcsolat, a megfelelő kommunikáció, illetve az, hogy a betegekről milyen benyomások alakulnak ki gyógyítóikban. A beteggel megvalósított sikeres kommunikáció, az azonos perspektíva megtalálása a kurrens kutatások szerint kapcsolatban áll számos, a gyógyulás szempontjából releváns tényezővel.

Jelenleg folyó kutatásomban a traumatológiai és maxillo-facialis traumatológiai páciensek és gyógyítóik közti kapcsolati térben megjelenő, gyógyulási mutatókkal kapcsolatban álló tényezők feltárására teszek kísérletet. Az orvos-beteg kommunikációt kapcsolat fókuszú megközelítésben vizsgálom a betegek pszichés állapotának és betegségészlelésének követése mellett.

A vizsgált tényezők összefüggései alapján a kutatás várhatóan új aspektusokat tár fel a betegek gyógyulását befolyásoló azon tényezők területén, amelyek a traumatológiai sérülésekkel kapcsolatos társas jelenségek vizsgálatának relevanciáját nyomatékosítják. A betegségállapotokkal kapcsolatban álló szociálpszichológiai jelenségek vizsgálatát a későbbiekben is folytatni, illetve kiterjeszteni tervezem, s e kutatási folyamatok végkifejlete a jövőben a sérültek rehabilitációját könnyítő pszichológiai, terápiás módszerek kidolgozása lehet.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Adatvezérelt HR – avagy a team hálózatelemzés

Tóth Laura¹, Gyurics Gergely²

¹Ergonómia és Pszichológia Tanszék, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

²Ergonómia és Pszichológia Tanszék, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, CX-Ray Kft.

megatlala@gmail.com, gergely.gyurics@cs-ray.com

Egy cég sikerének titka a csapatában rejlik. Milyen hatékony az együttműködés a kollégák között? Megfelelő-e az információáramlás? Kik a kulcsemberek és kik állnak a lemorzsolódás szélén? A társas hálózatelemzés segítségével megválaszolhatjuk ezeket a kérdéseket, képesek leszünk a szervezetben zajló csoportdinamika és információáramlás kimutatására, valamint a csapaton belüli kapcsolatok és viszonyok ábrázolására. Egyik altípusa – a team hálózatelemzés online eszköze – hattól hatvan fős csapatok és/vagy kisvállalkozások vizsgálatára alkalmas, helyzetképet és előrejelzést is ad azok állapotáról. A hálózatelemzés és adatelemzés konkrét információt szolgáltat, ami segít a jobb és megalapozottabb HR döntések meghozatalában. Ezzel együtt feltárhatjuk vele a szervezet elakadásait, rejtett konfliktusait, melyek a szervezet egészének teljesítményét ugyanolyan szinten határozzák meg, mint az egyes résztvevők képességei.

Plenáris előadások

2018. április 6.

Ecce Homo sapiens conrectus - avagy ki lesz fogyatékkal élő a jövőben?

Dr. Lovászy László

az ENSZ emberi jogi, az Európai Parlament foglalkoztatáspolitikai, valamint a Corvinus Egyetem Társadalmi Jövőképesség Kutatóközpontjának szakértője

Egyre több jel mutat arra, hogy a mesterséges anyagok „feljavíthatnak” minket. A CRISPR-technológiával az emberi genom módosítása elérhetővé vált, illetve lehetségessé vált a véráramban közlekedő automata, intelligens minirobotok kifejlesztése is, aminek a révén már egy 2030-ban élő 70 éves ember vélhetőleg erősebb, „tökéletesebb” lesz, mint egy mai középkorú. A legújabb génmódosítási eljárásokkal akár állati tulajdonságokkal is rendelkezhetünk, és gyermekeink egészségesebben születhetnek meg. Pár évtizeden belül a humanoid robotok a szociális otthonok tartozékai lesznek és a mesterséges intelligencia már a mindennapjaink részévé vált. Telefonjaink helyett implantátumokkal is rendelkezhetünk a jövőben – és már 300.000-nél is több, koponyába ültetett implantációt helyeztek be eddig az emberekbe. Milyen etikai, emberi jogi, foglalkoztatáspolitikai-szociális, valamint társadalmi-szervezési-közpolitikai kérdések merülhetnek fel a jövőben?

2018. április 7.

A mesterséges intelligencia néhány új eredménye és problémája

Dr. Jelasity Márk

a Szegedi Tudományegyetem Számítógépes Algoritmusok és Mesterséges Intelligencia Tanszékének
tanszékvezetője, egyetemi tanár

A mesterséges intelligencia területén az elmúlt években sok fontos áttörés következett be, mint amilyen az emberi szintet meghaladó go és póker játékosok, vagy az emberi szintet megközelítő képfelismerő alkalmazások, az önvezető autók fejlődése, vagy kvíz jellegű feladatok automatikus megoldása. Az előadásban bemutatok néhány példát ezekre az eredményekre. A legtöbb új alkalmazásban a mesterséges neurális hálózatok új generációja játszik fontos szerepet, ezeknek az alapvető fogalmait is áttekintjük. Az előadás második felében kitérek néhány olyan problémára, amelyek a mesterséges intelligencia által okozott biztonsági kockázatokat érintik, amelyek egyrészt a túlzott kreativitásból, másrészt az automatikus rendszerek, robotok algoritmusainak és döntési függvényeinek elégtelen megértéséből származhatnak.